

WYDZIAŁ LEKARSKO-DENTYSTYCZNY
Uniwersytet Medyczny w Lublinie

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWO-DYDAKTYCZNA

„Określenie standardów bezpieczeństwa pacjenta w opiece stomatologicznej”

Lublin, 8–9 grudnia 2023 r.

MATERIAŁY POKONFERENCYJNE
redakcja: Prof. dr hab. n. med. Renata Chałas

Patronat nad wydarzeniem objęli JM Rektor UM w Lublinie, Marszałek Województwa Lubelskiego,
Wojewoda Lubelski oraz Prezydent Miasta Lublin

JM Rektor Uniwersytetu Medycznego w Lublinie
Prof. dr hab. n. med. Wojciech Załuska

PATRONAT HONOROWY
WOJEWODA LUBELSKI
LECH SPIRAKWA

PATRONAT
HONOROWY

PREZYDENT MIASTA LUBLIN
BOŻYSEF DŁK

Publikacja wydana w ramach projektu pt. Konferencja
„Określenie standardów bezpieczeństwa pacjenta w opiece stomatologicznej”.
Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa,
przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Doskonała Nauka II”

Rzeczpospolita
Polska

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

Opracowanie merytoryczne i redakcyjne: **Renata Chałas**
Redakcja techniczna: **Wioletta Lipka**
Projekt okładki: **Tomasz Gałęzowski, Leszek Szalewski**
Skład, łamanie: **Tomasz Gałęzowski**

Wydawca:

Uniwersytet Medyczny w Lublinie, Al. Racławickie 1, 20-059 Lublin

Druk:

Multipress, ul. Ceramiczna 7b, 20-150 Lublin, tel.: 81 742 75 30

ISBN: 978-83-971181-1-9

Publikacja dostępna jest na licencji Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Polska. Treść licencji dostępna jest na stronie: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode.pl>. Dozwolone jest dowolne wykorzystanie treści, w tym: dzielenie się — kopiowanie i rozpowszechnianie utworu w dowolnym medium i formie, adaptacje — remiksowanie, zmienianie i tworzenie na bazie utworu dla dowolnego celu, także komercyjnego pod warunkiem wskazania autorów i Uniwersytetu Medycznego w Lublinie jako właścicieli praw do utworu i zachowania licencji. Publikacja powstała w ramach projektu pt. Konferencja „Określenie standardów bezpieczeństwa pacjenta w opiece stomatologicznej”. Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Doskonała Nauka II”.

AUTORZY ROZDZIAŁÓW

Prof. dr hab. n. med. **RENATA CHAŁAS**

Dziekan Wydziału Lekarsko-Dentystycznego UM w Lublinie

Kierownik Katedry i Zakładu Medycyny Jamy Ustnej UM w Lublinie

Mgr inż. **EWA GŁADYSZ**

Kierownik Dziekanatu Wydziału Lekarsko-Dentystycznego UM w Lublinie

Dr n. med. **MAGDALENA HORODEŃSKA**

p.o. Kierownik Pracowni Symulacji dla Bezpieczeństwa Pacjenta UM w Lublinie

Dr n. med. **KATARZYNA KAMIŃSKA-PIKIEWICZ**

Pracownia Stomatologii Przedklinicznej UM w Lublinie

Dr n. med. **PAWEŁ MAKSYMIOK**

Katedra i Zakład Medycyny Jamy Ustnej UM w Lublinie

Dr hab. n. med. **ELŻBIETA PELS**

Dyrektor Uniwersyteckiego Centrum Stomatologii w Lublinie

Dr n. med. **BEATA PIÓRKOWSKA-SKRABUCHA**

Zakład Protetyki Stomatologicznej UM w Lublinie

Prof. dr hab. n. med. **INGRID RÓŻYŁO-KALINOWSKA**

Prodziekan Wydziału Lekarsko-Dentystycznego UM w Lublinie

Kierownik Zakładu Rentgenodiagnostyki Stomatologicznej i Szczękowo-

Twarzowej UM w Lublinie

Dr n. med. **KATARZYNA SARNA-BOŚ**

Prodziekan Wydziału Lekarsko-Dentystycznego UM w Lublinie

Zakład Protetyki Stomatologicznej UM w Lublinie

Dr n. med. **JAROSŁAW SOBIESZCZAŃSKI**

Prodziekan Wydziału Lekarsko-Dentystycznego UM w Lublinie

p.o. Kierownik Pracowni Stomatologii Przedklinicznej UM w Lublinie

Dr n. med. **PIOTR STACHURSKI**

Katedra i Zakład Stomatologii Wieków Rozwojowego UM w Lublinie

Dr n. med. **LESZEK SZALEWSKI**

p.o. Kierownik Pracowni Stomatologii Cyfrowej UM w Lublinie

Dr n. med. **WOJCIECH ŚWIĄTKOWSKI**

Katedra i Zakład Chirurgii Stomatologicznej UM w Lublinie

Dr n. med. **JOANNA ZUBRZYCKA**

Pracownia Stomatologii Przedklinicznej UM w Lublinie

SPIS TREŚCI

Rozdział I. Wstęp.	5
Rozdział II. Bezpieczne środowisko edukacyjne przedkliniczne i kliniczne na Wydziale Lekarsko-Dentystycznym Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. Kształtowanie zasad bezpieczeństwa w edukacji stomatologicznej.	7
• Spotkanie Edukacyjne Dziekanów	7
• Rozwój infrastruktury dydaktycznej	19
Rozdział III. Edukacja interprofesjonalna jako przykład dobrych praktyk w kształceniu i leczeniu stomatologicznym.	
• Bezpieczeństwo decyzji stomatologicznych diagnostyczno-terapeutycznych . . .	24
• Bezpieczeństwo farmakoterapii stomatologicznej i koncyliacji lekowej	24
Rozdział IV. Działania edukacyjne skierowane do studentów, środowiska akademickiego oraz społeczności lokalnej, mające na celu podniesienie świadomości na temat standardów bezpieczeństwa opieki zdrowotnej	31
• Warsztaty dla studentów kierunku lekarsko-dentystycznego i higieny stomatologicznej z zakresu zasad pracy i profilaktyki w bezpiecznym środowisku edukacyjnym	32
• Wernisaż fotograficzny „Stomatologia w oczach studentów”	38
• Wystawa historyczna „Urok starego gabinetu dentystycznego”	40
Rozdział V. 50 lat temu...	44
Rozdział VI. A co przed nami...?.	57
Rozdział VII. Wnioski	61
Rozdział VIII. Podziękowania	64

Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Dydaktyczna

„Określenie standardów bezpieczeństwa pacjenta w opiece stomatologicznej”

Lublin, 8–9 grudnia 2023 r.

Szanowni Państwo,

Nieustannie zmieniające się standardy bezpieczeństwa pacjenta w kompleksowej opiece stomatologicznej, a także najnowsze doniesienia naukowe dotyczące farmakoterapii w leczeniu stomatologicznym wymagają od lekarzy dentyistów i pozostałych członków zespołu stomatologicznego, t.j. higienistek i asystentek stomatologicznych, techników dentystycznych i innych osób, stałego poszerzania swojej wiedzy i świadomości w tym zakresie.

Poprawa bezpieczeństwa pacjenta stomatologicznego powinna mieć charakter kompleksowy i obejmować dwa wymiary bezpieczeństwa: techniczny i funkcjonalny. Wymiar techniczny, to profesjonalizm działania obejmujący odpowiednie kwalifikacje, umiejętności praktyczne i doświadczenie członków zespołu stomatologicznego, adekwatną liczbę personelu medycznego, dobre warunki sanitarno-higieniczne pomieszczeń, w których przebywają pacjenci, odpowiedni stan techniczny aparatury i sprzętu medycznego. Wymiar funkcjonalny, to profesjonalizm relacji, który dotyczy szeroko rozumianej komunikacji z pacjentem poprzez przekazywanie jasnych informacji, empatia i okazywanie zrozumienia, a także komunikacja i szacunek wewnątrz zespołu.

Podczas dwudniowej konferencji oraz wydarzeń towarzyszących jubileuszowi 50-lecia lubelskiej akademickiej stomatologii, wybitni eksperci z kraju i zagranicy przedstawili różne rozwiązania związane z rozwojem działań dydaktycznych w kształceniu przed- i podyplomowym na rzecz bezpieczeństwa pacjentów i zespołu stomatologicznego na wszystkich poziomach organizacyjnych.

Wydarzenia, które odbyły się na Uniwersytecie Medycznym w Lublinie stanowiły niezapomnianą okazję do zdobycia wiedzy, wymiany myśli, nawiązania kontaktów, a przede wszystkim do zaprezentowania własnych osiągnięć i wspólnego zaplanowania działań mających wpływ na bezpieczeństwo pacjenta w polskim systemie ochrony zdrowia jamy ustnej.

Powspominajmy więc te chwile razem.

Renata Chałas

Prof. dr hab. n. med. Renata Chałas
Przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego

Bezpieczne środowisko edukacyjne przedkliniczne i kliniczne na Wydziale Lekarsko-Dentystycznym Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

Kształtowanie zasad bezpieczeństwa w edukacji stomatologicznej

- Spotkanie Edukacyjne Dziekanów
- Rozwój infrastruktury dydaktycznej

KSZTAŁTOWANIE ZASAD EDUKACJI STOMATOLOGICZNEJ

- Spotkanie Edukacyjne Dziekanów – „Advances in Dental Education”

KATARZYNA KAMIŃSKA-PIKIEWICZ, JOANNA ZUBRZYCKA

W dniu 8 grudnia 2023 roku Uniwersytet Medyczny w Lublinie stał się miejscem spotkania osób odpowiedzialnych za kształcenie na kierunku lekarsko-dentystycznym w Polsce i na świecie. Organizatorem spotkania była Dziekan Wydziału Lekarsko-Dentystycznego UM w Lublinie prof. dr hab. n. med. Renata Chałas. W wydarzeniu uczestniczyli Dziekani i Prodziekani Wydziałów Lekarsko-Dentystycznych Uniwersytetów Medycznych z Polski: Gdańska, Szczecina, Poznania, Wrocławia, Katowic, Łodzi, Warszawy i Lublina oraz z zagranicy: Chorwacji, Turcji, USA, Holandii, Brazylii i Japonii. Spotkanie edukacyjne Dziekanów odbyło się w ramach Konferencji „Określenie standardów bezpieczeństwa pacjenta w opiece stomatologicznej” i weszło już do kalendarza spotkań w Lublinie.

Obrady miały na celu omówienie najważniejszych aspektów organizacyjnych i prawnych dotyczących funkcjonowania wydziałów lekarsko-dentystycznych uczelni medycznych i edukacji studentów realizowanej na tych wydziałach oraz zaznajomienie się z wytycznymi dotyczącymi egzaminów typu OSCE.

III Międzynarodowe Sympozjum „Advances in Dental Education” SPOTKANIE EDUKACYJNE DZIEKANÓW

Lublin, 8 grudnia 2023 r., Collegium Novum, sala 302

WYDZIAŁ LEKARSKO-DENTYSTYCZNY
Uniwersytet Medyczny w Lublinie

50 LAT
KATEDRA STOMATOLOGII
W LUBLINIE 1973-2023

Wydarzenie zostało objęte honorowym patronatem Jego Magnificencji Rektora Uniwersytetu Medycznego w Lublinie prof. dr hab. n. med. Wojciecha Załuski

PROGRAM SYMPOZJUM

11.00 - 11.15 Otwarcie Sympozjum

Prof. dr hab. n. med. Wojciech Załuska, Rektor Uniwersytetu Medycznego w Lublinie
Prof. dr hab. n. med. Kamil Torres, Prorektor ds. Kształcenia i Dydaktyki Uniwersytetu Medycznego w Lublinie
Prof. dr hab. n. med. Renata Chałas, Dziekan Wydziału Lekarsko-Dentystycznego Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

11.15 - 12.15 SPOTKANIE EDUKACYJNE DZIEKANÓW I

„OSCE na projekcyjnej ścieżce kształcenia na kierunku lekarsko-dentystycznym”
Prof. dr hab. n. med. Tomasz Konopka, Prodziekan Wydziału Lekarsko-Stomatologicznego Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu
„Wyniki pierwszej edycji egzaminu Pre-OSCE na Uniwersytecie Medycznym w Lublinie”
Dr n. med. Beata Piórkowska-Skrabucha prof.ucz., Przewodnicząca Wydziałowego Zespołu ds. Pre-OSCE
Dr n. med. Magdalena Horodeńska prof.ucz., p.o. Kierownik Pracowni Symulacji dla Bezpieczeństwa Pacjenta Katedry Edukacji Medycznej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie
Dr n. med. Katarzyna Sarma-Boś prof.ucz., Prodziekan Wydziału Lekarsko-Dentystycznego Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

Panel Dyskusyjny I

Prof. dr hab. n. med. Aida Kusiak, Prodziekan ds. Dydaktycznych Wydziału Lekarskiego Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego
Dr hab. n. med. Agnieszka Drodziłk, Prodziekan Wydziału Medycyny i Stomatologii Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie

12.15 - 12.45 Przerwa kawowa ☕

12.45 - 13.45 SPOTKANIE EDUKACYJNE DZIEKANÓW II

„Po co uczyć rozumowania klinicznego przyszłych lekarzy dentystów”
Prof. dr hab. n. med. Katarzyna Drabko, Prodziekan Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Lublinie
„Zastosowanie nowoczesnych technologii w kształceniu studentów kierunku lekarsko-dentystycznego”
Prof. dr hab. n. med. Małgorzata Skucha-Nowak, Prodziekan Wydziału Nauk Medycznych Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach
„Portfolio studenta jako metoda oceny PNK na kierunku lekarsko-dentystycznym”
Dr n. med. Leszek Szalewski, p.o. Kierownik Pracowni Stomatologii Cyfrowej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

Panel Dyskusyjny II

Prof. dr hab. n. med. Mariusz Lipski, Prodziekan Wydziału Medycyny i Stomatologii Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie
Prof. dr hab. n. med. Monika Łukomska-Szymańska, Prodziekan ds. Nauki i Rozwoju Nauczania Oddziału Stomatologii Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

13.45 - 14.45 SPOTKANIE EDUKACYJNE DZIEKANÓW III

„Tutoring w UM w Lublinie dla nowo zatrudnionych pracowników - 39 odważnych ludzi”
Dr n. med. Tomasz Kucmłn, p.o. Kierownik Zakładu Dydaktyki i Symulacji Medycznej, Katedry Edukacji Medycznej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie
„Współczesny model nauczyciela akademickiego – wykładowca czy mentor?”
Dr n. med. Luciano Augusto Cano Martins, stypendysta programu NAWA MEDYK
„Asystent nauczyciela – nowa rola studenta w edukacji medycznej”
Michał Śliwek, student VI roku kierunku lekarskiego UM w Lublinie, członek Rady NAWA Przedstawiciel Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej

Panel Dyskusyjny III

Dr hab. n. med. Ewa Czochrowska, Prodziekan ds. Współpracy z Zagranicą Wydziału Lekarsko-Stomatologicznego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego;
Prof. dr hab. n. med. Karolina Gerreth, Kierownik Katedry Stomatologii Dziecięcej, Wydział Medyczny Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

14.45 - 15.30 Przerwa obiadowa 🍽️

15.30 - 16.30 SPOTKANIE EDUKACYJNE DZIEKANÓW IV (EDUCATION MEETING OF DEANS)

“Dilemmas in Implementation of a Cariology Curriculum”
Prof. Margherita Fontana, Director of the Global Initiatives Program in Oral and Craniofacial Health, School of Dentistry, University of Michigan, Ann Arbor, USA
Prof. Carlos González-Cabezas, Associate Dean for Academic Affairs, School of Dentistry, University of Michigan, Ann Arbor, USA

“How to make a dental school internationally recognizable - experiences from the School of Dental Medicine”
Prof. Marin Vodanović, Vice Dean for Teaching and Students, School of Dental Medicine, University of Zagreb, Croatia
Prof. Ivan Galić, Vice Dean for Dental Medicine, School of Medicine, University of Split, Croatia

Panel Dyskusyjny IV

Prof. Hrvoje Brkić, School of Dental Medicine, University of Zagreb, Croatia
Prof. Funda Akaltan, Faculty of Dentistry, Ankara University, Turkey

16.30 - 17.30 SPOTKANIE EDUKACYJNE DZIEKANÓW V (EDUCATION MEETING OF DEANS)

“Simulation, new opportunities for quality assurance of dental education and care”
Dr. Marjoke Vervoorn, Director Bachelor a.i., Assoc. Prof. ACTA Amsterdam, Netherlands
“Application of SIMROID in dental education for super-aging society”
Prof. Toshiyuki Nagasawa, Prof. Yoshihiro Abiko, Prof. Yasushi Furuichi, School of Dentistry, Health Sciences University of Hokkaido, Japan

Panel Dyskusyjny V

Dr. Carlos Serrano, Asst. Prof. Digital Dentistry, ACTA Amsterdam, Netherlands
Dr. Jarosław Sobieszkański, Univ.Prof., Vice-Dean of Faculty of Medical Dentistry, Medical University of Lublin, Poland

17.30 - 18.00 Zakończenie Sympozjum

20.00 Spotkanie podsumowujące wraz z uroczystą kolacją

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Doskonała nauka II”

Rzeczpospolita
Polska

Doskonała
Nauka

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

Podczas symposium swoje wykłady wygłosili: prof. dr hab. n. med. Tomasz Konopka – Prodziekan Wydziału Lekarsko-Stomatologicznego UM im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, prof. dr hab. n. med. Małgorzata Skucha-Nowak – Prodziekan Wydziału Nauk Medycznych ŚUM w Katowicach, prof. dr hab. n. med. Katarzyna Drabko – Prodziekan Wydziału Lekarskiego UM w Lublinie, dr n. med. Beata Piórkowska-Skrabucha prof. UML – Przewodnicząca Wydziałowego Zespołu ds. Pre-OSCE 2022/2023, dr n. med. Leszek Szalewski – p.o. Kierownik Pracowni Stomatologii Cyfrowej UML, dr n. med. Tomasz Kucmin – p.o. Kierownik Zakładu Dydaktyki i Symulacji Medycznej, Katedry Edukacji Medycznej UM w Lublinie, dr n. med. Luciano Augusto Cano Martinis – stypendysta programu NAWA MEDYK, Michał Siwek – student VI roku kierunku lekarskiego, członek Rady NAWA, Przedstawiciel Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej. Wśród zagranicznych gości wykłady zaprezentowali: prof. Margherita Fontana – Director of the Global Initiatives Program in Oral and Craniofacial Health, School of Dentistry, University of Michigan, Ann Arbor, USA, prof. Marin Vodanović – V-ce Dean for Teaching and Students, School of Dental Medicine, University of Zagreb, Croatia, dr Marjoke Vervoorn – Director Bachelor a.i., Assoc. Prof. ACTA Amsterdam, Netherlands, prof. Toshiyuki Nagasawa – School of Dentistry, Health Sciences University of Hokkaido, Japan.

Prorektor ds. Kształcenia i Dydaktyki prof. dr hab. Kamil Torres podczas otwarcia symposium

Słowo wstępne do uczestników spotkania skierował Rektor Uniwersytetu Medycznego w Lublinie prof. dr hab. Wojciech Załuska oraz Prorektor ds. Kształcenia

FOT. OLGA MATOSIUK

Prof. dr hab. Tomasz Konopka podczas prezentacji wykładu na temat wytycznych egzaminu OSCE

i Dydaktyki prof. dr hab. Kamil Torres, witając gorąco zebranych i podkreślając, jak ważne miejsce na mapie edukacyjnej Polski stanowi Lublin.

Rozważania na temat najnowszych wytycznych w edukacji stomatologicznej rozpoczął prof. dr hab. n. med. Tomasz Konopka, który przedstawił nowe standardy dla kierunku lekarsko-dentystycznego oraz wytyczne dotyczące egzaminu OSCE (*Objective Structured Clinical Examination*). Metoda ta jest jedną z najczęściej stosowanych podczas ewaluacji efektów uczenia się. Proces egzaminowania OSCE służy do standaryzowanej kwalifikacji umiejętności w bezpiecznych warunkach symulacyjnych i może być używany do oceny formalnej. Zgodnie z wytycznymi obowiązujące są dwa egzaminy dla kierunku lekarsko-dentystycznego: OCSE-1 i 2. OSCE-1, to obowiązkowy egzamin po zakończeniu wszystkich przedmiotów stomatologicznych prowadzonych w warunkach symulowanych. Składa się z 8 stacji: morfologia zębów, stomatologia zachowawcza przedkliniczna, endodoncja przedkliniczna, materiałoznawstwo stomatologiczne, protetyka przedkliniczna, chirurgia stomatologiczna przedkliniczna, periodontologia przedkliniczna i profilaktyka stomatologiczna. Obejmuje efekty z grupy przedmiotów A, C, D. Zaleceniem jest, aby student, który nie zdał tego egzaminu, nie uczestniczył w stomatologicznych ćwiczeniach klinicznych. OSCE-2, to obowiązkowy egzamin praktyczny w trakcie lub po zakończeniu X semestru studiów przypisany do przedmiotu „Stomatologia zintegrowana wieku dorosłego oraz wieku rozwojowego”. Składa się z 9 stacji takich jak: stomatologia zachowawcza z endodoncją, stomatologia dziecięca, chirurgia stomatologiczna, onkologia szczękowo-twarzowa, protetyka,

gerostomatologia, choroby przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej, ortodoncja i komunikacja. Obejmuje efekty z grupy przedmiotów F i H. Podsumowując, prof. T. Konopka stwierdził, że OSCE jest oczywistym elementem projakościowego podejścia do akademickiego kształcenia stomatologicznego. Jest bardzo poważnym przedsięwzięciem logistycznym, wymagającym dobrze opłacanej, profesjonalnej kadry lekarzy, właściwego wyposażenia oraz nakładów związanych z jego realizacją. Zalecane jest powołanie zespołu ekspertów ds. OSCE, który ustali wspólne reguły realizowane we wszystkich Uniwersytetach Medycznych. W założeniu OSCE-1 ma się odbyć w roku akademickim 2026–2027, a OSCE-2 w 2029–2030, natomiast aktualnie należy rozpocząć działania przygotowawczo-organizacyjne.

Następnie dr n. med. Beata Piórkowska-Skrabucha prof. UML omówiła wyniki pierwszej edycji egzaminu Pre-OSCE dla studentów II roku kierunku lekarsko-dentystycznego, który odbył się w sesji zimowej roku akademickiego 2022/2023 na Uniwersytecie Medycznym w Lublinie. Miał on umożliwić studentom zapoznanie się ze strukturą OSCE i przyzwyczajenie się do stresu egzaminacyjnego. Pre-OSCE jest egzaminem o charakterze kształtującym – formatywnym, wskazuje studentowi obszar, w którym powinien się poprawić. Po egzaminie, oprócz oceny, student otrzymał informację w formie raportu – *feedback*. Egzamin tworzyły 3 stacje: „Anatomia stomatologiczna”, „Komunikacja kliniczna” i „Nauczanie przedkliniczne w stomatologii zachowawczej”. Na każdej z nich student musiał wykonać po dwa zadania w ciągu 20 minut. Stację uważano za zdaną przy osiągnięciu progu 60% z każdego zadania. Podczas egzaminu byli zaangażowani nauczyciele akademicy w roli egzaminatorów i koordynatorów technicznych. W celu analizy doświadczeń związanych z egzaminem Pre-OSCE przeprowadzono: badanie opinii studentów, egzaminatorów i nauczycieli zaangażowanych w nauczanie przedmiotów objętych egzaminem oraz pracowników technicznych. Wstępne obserwacje pozwalają na stwierdzenie, że dla studentów ważnym źródłem informacji o egzaminie są nauczyciele prowadzący zajęcia, studenci mają potrzebę uzyskania bardzo dokładnej informacji zwrotnej (*feedback*), istotna jest standaryzacja nauczania i pracy nauczycieli, a egzamin był stresującym przeżyciem dla większości studentów. Niemniej na podkreślenie zasługuje możliwość bezpiecznego sprawdzenia swoich umiejętności w warunkach symulacji medycznej.

Kolejny prelegent – prof. dr hab. n. med. Katarzyna Drabko przedstawiła problematykę nauczania rozumowania klinicznego przyszłych lekarzy dentystów. Wykorzystanie rozumowania klinicznego odgrywa bardzo ważną rolę w procesie leczenia pacjenta. Nauczanie w warunkach klinicznych jest utrudnione ze względu na presję czasu, zbyt liczne grupy studenckie, niewystarczającą liczbę pacjentów, czy jednoczasową opiekę nad chorymi. Można jednak je ćwiczyć z zadowalającym

FOT. OLGA MATOSIUK

Powitanie przybyłych gości

skutkiem w warunkach symulacyjnych. Proces rozumowania klinicznego obejmuje: zebranie podstawowych danych i ich uporządkowanie (wywiad, badanie fizykalne na podstawie nagrań audio z pacjentem, filmów, zdjęć, wyników badań), postawienie hipotezy rozpoznania, poszukiwanie podobnych przypadków (na podstawie literatury, baz danych, zlecenia badań dodatkowych), ponowną analizę informacji i wyników badań oraz ostateczne postawienie diagnozy. Zalety rozumowania klinicznego w warunkach „klinicznej symulacji”, to możliwość skutecznej edukacji osób dorosłych, „bezpiecznego” popełniania błędów, „social safety”, stymulacja refleksji poprzez analizę efektów własnej decyzji, możliwość standaryzacji kształ-

FOT. OLGA MATOSIUK

czenia. W Uniwersytecie Medycznym w Lublinie jest realizowany projekt, w ramach którego udoskonalono rozwój systemu kształcenia na odległość poprzez utworzenie elektronicznego systemu – Wirtualnego Interaktywnego Pacjenta. Dzięki niemu studenci mogą szkolić zdolności rozumowania klinicznego.

Interesującym punktem konferencji było wystąpienie prof. dr hab. n. med. Małgorzaty Skuchy-Nowak, która omówiła zastosowanie nowoczesnych bezpiecznych technologii w kształceniu studentów kierunku lekarsko-dentystycznego. Proces nauczania studentów wymaga ciągłego rozwoju i dostosowywania metod kształcenia oraz sposobów weryfikacji zdobytej wiedzy do wszechobecnego postępu. Ma to na celu przygotowanie ich do przyszłej pracy w gabinecie stomatologicznym, w którym m.in. obsługa skanera wewnątrzustnego, lasera, analiza obrazu CBCT to codzienność. Na kierunku lekarsko-dentystycznym ŚUM część wykładów jest umieszczana na platformie online. Dzięki temu studenci w samodzielnie wybranym okresie czasowym zaznajamiają się z materiałami dydaktycznymi. Kolejną innowacją dostępną w zakresie kształcenia teoretycznego są elektroniczne zbiory dostępne w bibliotece ŚUM. W celu sprawdzenia poziomu wiedzy można skorzystać z platformy „*Medic learn*”, na której wykładowcy zamieszczają pytania testowe. Kolejnym elementem niezwykle istotnym w kształceniu studentów jest nauczanie przedkliniczne, z którego zajęcia odbywają się w nowoczesnym Centrum Symulacji Medycznej z wykorzystaniem opracowanego niezależnego drukowania 3D zębów fantomowych. Szkolenie umiejętności praktycznych i przygotowanie się studentów do zajęć ułatwiają również filmy instruktażowe dostępne na platformie online. Projektem, który jest jedną z największych innowacji ŚUM jest wirtualny gabinet stomatologiczny. Stanowi odwzorowanie jednofotelowego gabinetu dentystycznego w wirtualnej rzeczywistości. Również podczas zajęć klinicznych wprowadzane są nowoczesne technologie, takie jak wykonywanie i analiza CBCT, użycie lasera w periodontologii i chirurgii. Podsumowując, pani profesor podkreśliła, że wprowadzanie innowacji i bezpiecznych technologii usprawnia, uatrakcyjnia i podnosi poziom procesu nauczania studentów, choć związane jest to z wysokimi kosztami oraz koniecznością stałego szkolenia kadry dydaktycznej.

Możliwość wykorzystania portfolio jako nowoczesnej metody oceny studenta przedstawił dr n. med. Leszek Szalewski. Zgodnie z definicją, portfolio oznacza teczkę, która zawiera zbiór prac danego artysty. W szerszym rozumieniu termin ten odnosi się do dokumentu prezentującego dotychczasowe dokonania i osiągnięcia konkretnej osoby, które są związane z wykonywanym przez nią zawodem. W zależności od specyfiki pracy, portfolio przyjmuje różnorodne formy. Może zawierać np. prace graficzne, zdjęcia, prezentacje ukończonych projektów lub odsyłające do nich linki. Wykorzystanie tej metody w procesie kształcenia studenta kierunku

lekarsko-dentystycznego pozwala na ocenę jego postępów, określenie mocnych i słabych stron, dokumentację procesu nauczania i rozwoju, nabycie umiejętności samooceny, autorefleksji i samodoskonalenia oraz feedback od nauczycieli i kolegów. Portfolio może zawierać zdjęcia rtg, skany czy fotografie. Może przedstawiać sytuację kliniczną przed i po leczeniu pacjenta. Metoda ta wykorzystywana jest w różnych formach w uniwersytetach na całym świecie, np. USA, Brazylii, Indonezji czy Wielkiej Brytanii. Wadą tej metody jest natomiast konieczność posiadania odpowiedniego wyposażenia, przeszkolenie pracowników i dodatkowy czas w trakcie zajęć potrzebny na przygotowanie dokumentacji.

Zainteresowanie wśród zgromadzonych wzbudziło również wystąpienie dr. n. med. Tomasza Kucmina dotyczące wprowadzenia w UM w Lublinie pilotażowego programu tutoringu dla nowo zatrudnionych pracowników pn. „Tutoring Nauczyciela Akademickiego”. Ma on na celu wsparcie tych osób we wdrożeniu do pracy, w rozwoju zgodnie z zainteresowaniami, predyspozycjami i możliwościami oraz w radzeniu sobie z problemami zawodowymi. Jest on również przeznaczony dla pracowników, którzy uzyskali negatywną ocenę od studentów w ostatniej ewaluacji. Założenia programu są następujące: po opracowaniu szczegółowego planu programu wybrano nauczycieli akademickich, którzy przeszli odpowiednie szkolenia przygotowujące do pełnienia funkcji Tutora. Następnie przydzielono im podopiecznych – Tutee. Opieka Tutora nad Tutee powinna mieć charakter indywidualny. Spotkania tutoringowe realizowane są w wymiarze co najmniej 5 spotkań trwających łącznie 5 godzin zegarowych, w okresie nie krótszym niż dwa miesiące. Spotkania odbywają się stacjonarnie i/lub online. W ramach tutoriali może zostać udzielone wsparcie polegające na: rozmowie opartej na konkretnych problemach z wykorzystaniem „case study”, analizie mocnych i słabych stron oraz celów działalności dydaktycznej Tutee, wizytacji zajęć, analizie warsztatu dydaktycznego, udzieleniu wskazówek rozwojowych oraz w zakresie indywidualnych potrzeb i zdolności, zapoznaniu z nowymi technikami dydaktycznymi, wykorzystaniu narzędzi multimedialnych w nauczaniu. Program kończy się ewaluacją, której głównym elementem jest jego ocena zarówno przez Tutora, jak i Tutee.

Następnie rozważania na temat, jaki powinien być współczesny model nauczyciela akademickiego – wykładowca czy mentor, rozpoczął dr n. med. Luciano Augusto Cano Martins z Brazylii. Podkreślił, że od każdego członka kadry akademickiej oczekuje się poprawy procesu kształcenia poprzez unowocześnianie nauczania teoretycznego i praktycznego, badania i działalność naukową. Nauczyciele akademicy aktualnie mają możliwość współpracy z kolegami z innych krajów. Dzięki temu wymieniają się doświadczeniami dotyczącymi metod nauczania oraz pogłębiają swoją wiedzę teoretyczną, jak i umiejętności praktyczne. Mogą prowadzić

zajęcia ze studentami pochodzącymi z różnych stron świata, co wymaga dużego zaangażowania i wysiłku, ale daje również satysfakcję. Dr Luciano Augusto Cano Martins podczas rocznego pobytu w Polsce miał przyjemność poznać wspaniałych nauczycieli z Chorwacji, Jordanii, Turcji, Kostaryki i Japonii. Prowadził zajęcia ze studentami z USA, Norwegii, Tajwanu, Ukrainy oraz Polski. Podkreślił, że studenci anglojęzyczni przechodzą wieloetapową drogę zanim przystosują się do nowych warunków kulturowych panujących w kraju, do którego przyjechali na studia. Doświadczenia podczas pobytu w UM w Lublinie pozwoliły doktorowi stwierdzić, że język polski jest jednym z najtrudniejszych do nauczenia. Podsumowując, zauważył, że współcześni nauczyciele powinni być bardziej aktywni i zaangażowani w życie akademickie. Muszą być kimś więcej niż wykładowcami, aby tworzyć lepsze i bezpieczne środowisko edukacyjne dla swoich studentów.

Spotkanie Edukacyjne Dziekanów jest wydarzeniem, podczas którego wypowiadają się także studenci. Ich przedstawicielem był student VI roku kierunku lekarskiego Michał Siwek, który omówił projekt „Asystent Nauczyciela Akademickiego”. Głównym jego założeniem jest udział studentów w zajęciach dydaktycznych w roli asystenta nauczyciela akademickiego. Cel programu zakłada aktywizację studentów w aspekcie dydaktyki, zapewnienie doświadczonych osób gotowych po zakończeniu studiów podejmować pracę na uczelni, zwiększenie jakości i bezpieczeństwa edukacji poprzez zaangażowanie w ten proces większej liczby osób. Zapisy do programu możliwe są raz w semestrze z ograniczeniem do jednej jednostki. Aktualnie udało się sformułować regulamin, przeprowadzić badania oczekiwań studentów, uruchomić program pilotażowy oraz przeprowadzić szeroką, pozauczelnianą promocję. W planach jest finalizacja pilotażu i wyciągnięcie wniosków z jego przebiegu, uruchomienie systemu informatycznego dedykowanego programowi oraz uruchomienie pełnowymiarowej jego edycji. Największym wyzwaniem jest dostosowanie założeń programu do ram prawnych, w których funkcjonuje Uczelnia.

Wśród gości zagranicznych, którzy zapoczątkowali dyskusję na temat standardów bezpieczeństwa pacjenta w edukacji stomatologicznej na arenie międzynarodowej była prof. Margherita Fontana z USA, która omówiła dylematy w realizacji programu nauczania kariologii. Dyscyplina kariologia ma na celu przygotowanie absolwentów do aktywnego, niezależnego uczenia się krytycznego myślenia i rozwiązywania problemów dotyczących próchnicy zębów. Po ukończeniu studiów lekarz dentysta musi posiadać kompetencje w zakresie wykrywania, diagnozowania, oceny ryzyka, zapobiegania i leczenia tej choroby, zarówno na poziomie indywidualnym, jak i społecznym, a także być w stanie ponownie ocenić wyniki interwencji. Do czynników, które mogą ułatwić osiągnięcie sukcesu zaliczamy: dobrze zdefiniowany program nauczania kariologii polegający na integracji nauczania

teoretycznego, przedklinicznego i klinicznego, szkolenie i kalibrację klinicystów, skuteczną komunikację pomiędzy osobami odpowiedzialnymi za każdą z 5-ciu dziedzin programu nauczania, możliwości edukacji interprofesjonalnej w zakresie leczenia próchnicy, prawidłową dokumentację stanu zdrowia oraz ocenę wyników. Podsumowując, prof. M. Fontana podkreśliła, że należy wdrożyć wytyczne dotyczące najlepszych praktyk w zakresie leczenia próchnicy zębów. Nadal istnieje wiele wyzwań pomiędzy zaleceniami opartymi na dowodach, a ich zastosowaniem w praktyce. Liczne czynniki zewnętrzne i wewnętrzne wpływają na rozpowszechnianie i wdrażanie dowodów naukowych w edukacji i praktyce.

Głos w dyskusji zabrał również prof. Marin Vodanović z Chorwacji, który odpowiedział na pytanie „Jak sprawić, by szkoła dentystyczna była rozpoznawalna na arenie międzynarodowej?”. Misją szkoły dentystycznej czy wydziału jest osiągnięcie doskonałości i innowacyjnego podejścia do edukacji, badań i leczenia stomatologicznego w celu kształtowania nowoczesnego lekarza dentysty, zdolnego stawiać czoła zmianom oraz wyzwaniom globalnym i społecznym, a jednocześnie dostosować się do potrzeb nowoczesnego społeczeństwa. Wykształcenie wysokiej jakości lekarzy dentystów cieszących się międzynarodowym uznaniem na rynku pracy wymaga zaangażowania zmotywowanych, wyszkolonych nauczycieli, odpowiedniej przestrzeni i sprzętu do nauczania umiejętności przedklinicznych i klinicznych oraz wystarczającej liczby pacjentów na ćwiczenia kliniczne. Profesor przedstawił działania sprzyjające rozpoznawalności szkoły dentystycznej, które realizowane są w Zagrzebiu. Wśród nich najważniejsze, to: publikacja artykułów w wysokiej jakości czasopismach międzynarodowych, wydawanie książek i podręczników uniwersyteckich zwłaszcza w języku angielskim, członkostwo nauczycieli w różnych międzynarodowych organizacjach, odpowiednia strategia rozwoju nauki i badań, organizacja kongresów międzynarodowych, międzynarodowa akredytacja, profesorowie wizytujący, wydawanie czasopism, magazynów studenckich, e-biuletynów, utworzenie globalnej sieci studentów, nauczycieli i absolwentów, tworzenie stowarzyszeń studenckich, marketing internetowy. Podsumowując, prof. Marin Vodanović podkreślił, że szkoła dentystyczna/wydział dentystyczny musi mieć najpierw doskonałą reputację i uznanie na poziomie krajowym, ponieważ jest to warunek wstępny do uzyskania uznania międzynarodowego.

W kolejnym wystąpieniu dr Marjoke Vervoorn z Holandii zwróciła uwagę na zalety płynące z zastosowania nowoczesnych technik symulacji medycznej. Symulacja medyczna daje nowe możliwości zapewnienia jakości i utrzymania wysokich standardów w edukacji i opiece stomatologicznej. Ma to na celu zaspokojenie potrzeb studentów, pacjentów i lekarzy dentystów. Podczas zajęć przedklinicznych wykorzystywane są różne technologie: od zębów fantomowych

FOT. JAROSŁAW SOBIESZCZAŃSKI

Uczestnicy sympozjum po zakończeniu obrad

przez usunięte zęby ludzkie, aż po nowoczesne urządzenia takie jak Simodonty, SIMtoCARE. Szczególnie wskazane jest wprowadzenie wirtualnej rzeczywistości do zajęć przedklinicznych i klinicznych. Możliwości VR mogą w coraz większym stopniu tworzyć bezpieczniejsze, bardziej elastyczne i tańsze programy nauczania o lepszej jakości. Pozwalają zwiększyć efektywność, zmniejszyć koszty i zapewnić bezpieczeństwo pacjenta, studentów i nauczycieli. Pani doktor podkreśliła, że ulepszanie procesu kształcenia można osiągnąć dzięki współdziałaniu wirtualnej rzeczywistości z tradycyjnymi zajęciami przedklinicznymi i klinicznymi, co wymaga zaangażowania i szkolenia nauczycieli działających w zespole oraz ciągłego wsparcia menedżerskiego.

W ostatnim wykładzie sympozjum prof. Toshiyuki Nagasawa z Japonii przedstawił możliwości zastosowania systemu SIMROID w edukacji stomatologicznej w przypadkach leczenia osób w podeszłym wieku. Bezpieczeństwo medyczne staje się coraz ważniejsze w edukacji dentystycznej w miarę wkraczania w starzejące się społeczeństwo. Procedury, które mogą nie być problematyczne u młodszych pacjentów, są często niebezpieczne u osób starszych. Do tej pory szkolenie na symulatorach skupiało się przede wszystkim na zdobywaniu umiejętności i technik niezbędnych do leczenia, niewiele uwagi poświęcając stresowi i komfortowi pacjenta. Jednakże obecnie uznaje się, że szkolenie stomatologiczne powinno w większym stopniu uwzględniać stres podczas leczenia. Aby udoskonalić ideał postępowania skoncentrowanego na człowieku, wprowadzono wielostronny program szkoleniowy połączony z interaktywnym systemem symulacyjnym z wykorzystaniem robota – SIMROID. Pan profesor zaprezentował procedurę pobierania wycisku

u pacjenta w podeszłym wieku z zastosowaniem systemu SIMROID. Przedstawił również sytuację, w której u pacjenta występuje powikłanie związane z odruchem wymiotnym. System SIMOROID może być przydatny w edukacji na temat bezpieczeństwa medycznego w starzejącym się społeczeństwie, ponieważ umożliwia niedoświadczonym osobom wykonywanie ryzykownych procedur klinicznych oraz ich powtarzanie do czasu uzyskania pełnych kompetencji w tym zakresie.

Konwencja symposium zakładała przedstawienie problemów z punktu widzenia władz uczelni, nauczycieli i studentów. Podczas wykładów poruszono ciekawe i ważne dla funkcjonowania wydziałów lekarsko-dentystycznych tematy. Towarzystwa im dyskusja i wymiana doświadczeń przedstawicieli poszczególnych uniwersytetów zarówno z Polski, jak i zagranicy. Zaproszeni goście podziwiali organizację, dobór wykładowców i tematów konferencji. Symposium przebiegło w przyjemnej, naukowej atmosferze i zostało uznane za udane i pouczające. Organizatorzy zobowiązali się do kontynuowania działań edukacyjnych mających na celu wprowadzenie dobrych praktyk i standardów bezpieczeństwa pacjenta w opiece stomatologicznej w procesie kształcenia przeddyplomowego.

KSZTAŁTOWANIE ZASAD EDUKACJI STOMATOLOGICZNEJ

- Rozwój infrastruktury dydaktycznej

Symulacja stomatologiczna w Zintegrowanym Interdyscyplinarnym Centrum Symulacji Medycznej UM w Lublinie

JAROSŁAW SOBIESZCZAŃSKI

Zintegrowane Interdyscyplinarne Centrum Symulacji Medycznej UM w Lublinie znajduje się w kampusie Uniwersytetu Medycznego w Lublinie przy ulicy Chodźki 4. Część dedykowana symulacji stomatologicznej zajmuje trzecie piętro budynku, co stanowi prawie 1000 m² nowoczesnej przestrzeni dydaktycznej,

Centrum Symulacji Medycznej w Lublinie

FOT. LESZEK SZALEWSKI

w której nauczyciele akademicy Wydziału Lekarsko-Dentystycznego prowadzą zajęcia dla studentów kierunku lekarsko-dentystycznego i higieny stomatologicznej. Najważniejszą ideą przyświecającą nauczaniu symulacyjnemu stomatologii w Centrum Symulacji Medycznej jest połączenie wiedzy i doświadczenia nauczycieli z nowoczesnymi metodami dydaktycznymi uwzględniającymi techniki aktywizujące studentów, pracę z pacjentem symulowanym, symulację niskiej, średniej i wysokiej wiarygodności z włączeniem realizacji scenariuszy symulacji medycznej, z ultranowoczesną bazą sprzętową. Warunki CSM pozwalają na bezpieczne nabywanie wiedzy, umiejętności i kompetencji niezbędnych do pracy klinicznej i przyszłego wykonywania zawodu lekarza dentysty i higienistki stomatologicznej.

Nauczanie odbywa się tu w zgodzie z najnowszymi trendami światowymi, z dbałością o ustawiczny rozwój i przyjazne oraz bezpieczne środowisko kształcenia.

Stomatologiczna baza dydaktyczna obejmuje 5 sal fantomowych z łączną liczbą 48 unitów stomatologicznych, wyposażonych w popiersia fantomowe. Ta znaczna liczba unitów stacjonarnych wzbogacona jest o 3 unity mobilne używane w szczególnych sytuacjach, np. podczas egzaminów Pre- lub Mini-OSCE. Przenośne urządzenia bazy dydaktycznej CSM, to także 2 mikroskopy jezdne oraz skaner wewnątrzrustny 3D. Oprócz unitów fantomowych trening stomatologiczny odbywa się w Sali Symulacji Wirtualnej, gdzie znajduje się 5 trenerów haptycznych, służących do przeprowadzania wirtualnych procedur stomatologicznych oraz kontrolowanych powikłań. Unity fantomowe pozwalają na naukę przeprowadzania różnych zabiegów stomatologicznych przy zachowaniu prawidłowej ergonomii pracy w warunkach zbliżonych do rzeczywistej pracy klinicznej. Ten etap dydaktyki jest niezbędny do uzyskania sprawności wystarczającej do bezpiecznego przejścia studentów do etapu pracy z pacjentem na kolejnych latach studiów. W skład stomatologicznej bazy dydaktycznej CSM wchodzi również dwie sale komputerowe, z których jedna dedykowana jest nauce radiologii stomatologicznej i szczękowo-twarzowej. W sali tej zajęcia odbywają się na 15 stanowiskach komputerowych wyposażonych w oprogramowanie do symulacji radiologicznej. Druga sala komputerowa wyposażona w 20 stanowisk komputerowych służy zajęciom symulacyjnym z użyciem oprogramowania przeznaczonego do komputerowej analizy cefalometrycznej i komputerowej analizy modeli, jak również prowadzenia dokumentacji pacjenta w gabinecie stomatologicznym. Na sali tej możliwe jest również przeprowadzanie zaliczeń i egzaminów komputerowych w systemie ACEM i Moodle. Baza dydaktyczna trzeciego piętra CSM uzupełniona jest dwiema salami seminaryjnymi.

Wszystkie sale wyposażone są w pełen węzeł multimedialny, zawierający rzutniki multimedialne, tablety, telewizory, monitory i sprzęt nagłaśniający umożliwiający realizację prezentacji, pokazów i transmisji wewnątrz budynku oraz poza jego mury.

Duży sprzęt niezbędny do realizacji zadań symulacji w stomatologii uzupełnia pełne zaplecze małego sprzętu stomatologicznego: urządzeń i narzędzi potrzebnych do wykonywania zabiegów symulowanych z zakresu wszystkich dziedzin stomatologii.

Oprócz dydaktyki wynikającej z realizacji zgodnie ze standardami programu studiów w Centrum Symulacji Medycznej odbywają się liczne kursy, warsztaty, pokazy, konkursy i konferencje, z których znaczna część ma charakter cykliczny. Fakt odbywania się w tym samym budynku zajęć z różnych dziedzin medycyny pozwala na integrację stomatologii z innymi kierunkami medycznymi. Daje to możliwość tworzenia grup interprofesjonalnych i tworzenia nowych możliwości i metod dydaktycznych, które wpływają na bezpieczeństwo wykonywanych procedur w warunkach symulacji i uniknięcie ewentualnych powikłań zabiegowych w warunkach klinicznych.

Uniwersyteckie Centrum Stomatologii w Lublinie

ELŻBIETA PELS

Uniwersyteckie Centrum Stomatologii w Lublinie od 2020 roku ma stworzone warunki do realizacji nowoczesnego, racjonalnego i skutecznego leczenia

Uniwersyteckie Centrum Stomatologii w Lublinie

stomatologicznego poprzez dostosowanie obiektu do obowiązujących standardów i wymagań prawnych w zakresie bezpieczeństwa udzielania świadczeń zdrowotnych pacjentom, ale także prowadzenia zajęć dydaktycznych ze studentami Wydziału Lekarsko-Dentystycznego Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. Nowy obiekt UCS spełnia warunki lepszej wydajności oraz poprawę funkcjonalności. Pozwala na poszerzenie oferty usług stomatologicznych o dodatkowe zadania, usprawnienia diagnostyki i terapii oraz rozwój świadczeń dostosowanych do trendów demograficznych regionu. Pacjenci mają również większą dostępność do lekarzy dentystów wszystkich specjalności, co sprzyja zabezpieczeniu niezbędnego dla potrzeb mieszkańców województwa lubelskiego poziomu i jakości świadczeń klinicznych w zakresie nowoczesnej stomatologii dla dorosłych, dzieci i osób niepełnosprawnych. Jednocześnie dzięki nowym rozwiązaniom organizacyjnym w oparciu o posiadany potencjał umożliwia prowadzenie kompleksowej diagnostyki i terapii w zakresie stomatologii. W obiekcie przy ul. Dra Witolda Chodźki 6 kompleksowa opieka stomatologiczna nad pacjentem jest zapewniona dzięki stałemu przepływowi informacji pomiędzy jednostkami z wykorzystaniem nowoczesnego systemu informatycznego, co ma zdecydowane przełożenie na poprawę bezpieczeństwa pacjenta.

Nowa lokalizacja obiektu UCS w Lublinie pozytywnie wpływa na rozwój stomatologii regionu i organizację opieki zdrowotnej, zapewniając tym samym lepszy standard usług medycznych dla pacjentów. Dodatkowo nowoczesne wyposażenie umożliwia zastosowanie nowoczesnych i innowacyjnych rozwiązań technicznych, co wpływa znacząco i pozytywnie na kształcenie studentów, poprawia komfort, bezpieczeństwo i higienę pracy pracowników Centrum oraz studentów. Znacznie większa powierzchnia budynku stwarza większe możliwości kształcenia, zwiększenia liczby przyjęć studentów studiów stacjonarnych oraz niestacjonarnych.

W budynku o powierzchni użytkowej całkowitej 9013,83 m² znajdują się: wielofunkcyjna sala wykładowa dla 120 osób, sale seminaryjne, sale ćwiczeń oraz sale dydaktyczno-przedkliniczne w obrębie poszczególnych Katedr i Zakładów. W salach klinicznych w UCS świadczone są usługi stomatologiczne z wykorzystaniem 140 nowoczesnych unitów stomatologicznych oraz sala do zabiegów w znieczuleniu ogólnym. Do dyspozycji lekarzy jest 149 zespołów komputerowych w celu prowadzenia pełnej elektronicznej dokumentacji chorego oraz do realizacji e-recept i e-zwolnień. Lekarze oraz personel zaangażowany do obsługi pacjentów dysponuje tabletkami do akceptacji zgód pacjenta na postępowanie diagnostyczno-terapeutyczne stosowane w każdej jednostce, co znacząco poprawia bezpieczeństwo w relacjach lekarz-pacjent.

W obiekcie funkcjonuje centralna sterylizacja, która obsługuje wszystkie jednostki kliniczne, a komunikacja pomiędzy nimi jest zabezpieczona systemem dwóch rodzajów wind sterylnych (nieдоступnych dla osób nieupoważnionych), którymi dostarczane są wysterylizowane narzędzia do wykorzystania w trakcie postępowania diagnostyczno-leczniczego, natomiast po skończonych zabiegach narzędzia i sprzęt są transportowane do centralnej sterylizacji w zabezpieczonych kontenerach drugą, oddzielną, niesterylną windą.

Budynek UCS w Lublinie posiada wentylację mechaniczną nawiewno-wywiewną z klimatyzacją centralną z możliwością odzysku ciepła i jego nawilżenia. W zależności od przeznaczenia pomieszczeń obsługiwanych przez instalację, powietrze poddawane jest trzystopniowej filtracji. Znacznie większa powierzchnia obiektu (zaopatrzenie w oświetlenie wewnętrzne, zewnętrzne, systemy bezpieczeństwa i p.poż., aparat prądowórczy), zwiększona liczba nowoczesnej i zautomatyzowanej aparatury i sprzętu medycznego oraz zasilane energią elektryczną nowoczesne wyposażenie, m.in. automatyczne klimatyzatory, wentylatory, pozwalają na 2-4-krotną wymianę powietrza na godzinę w gabinetach rtg., 10-krotną/godz. wymianę powietrza z zastosowaniem dodatkowo filtrów HEPA E11 w sali klinicznej do zabiegów w znieczuleniu ogólnym, a w pozostałych salach klinicznych 3-krotną/godz. wentylację powietrza.

W UCS działają nowoczesne systemy sprężania i rozprężania gazów, stacja uzdatniania wody z systemem DEMI oraz odwróconej osmozy. Większość instalacji oraz urządzeń w UCS jest sterowana przez system BMS. Wszystkie te urządzenia i ich technologiczne rozwiązania sprawiają, że bezpieczeństwo epidemiologiczne zarówno personelu, jak i pacjentów jest na najwyższym poziomie.

Atutem Centrum jest dysponowanie najnowocześniejszą aparaturą medyczną. Mimo to Centrum nieustannie podnosi standardy, wyposażając stale jednostkę w nowoczesną aparaturę i sprzęt medyczny, ostatnio w cyfrowy tomograf stożkowy oraz zgrzewarkę rotacyjną z drukarką, a także tablety do elektronicznych zgód pacjentów.

Infrastruktura sprzętowa i lokalowa UCS w Lublinie będąca na wysokim poziomie stanowi doskonałą bazę dla realizacji celu statutowego jednostki, jakim jest oprócz świadczenia usług stomatologicznych pacjentom, także szkolenie przeddyplomowe i podyplomowe personelu medycznego zgodnie ze standardami bezpieczeństwa w opiece stomatologicznej.

Edukacja interprofesjonalna jako przykład dobrych praktyk w kształceniu i leczeniu stomatologicznym

- Bezpieczeństwo decyzji stomatologicznych diagnostyczno-terapeutycznych
- Bezpieczeństwo farmakoterapii stomatologicznej i koncyliacji lekowej

BEATA PIÓRKOWSKA-SKRABUCHA, PIOTR STACHURSKI

Rozwijanie edukacji interprofesjonalnej jest zgodne z obecnymi zaleceniami prowadzących krajowych i międzynarodowych organizacji ustalających standardy przed- i podyplomowego kształcenia w zakresie nauk biomedycznych. Współpraca między przedstawicielami różnych zawodów medycznych jest także fundamentem nowoczesnych systemów ochrony zdrowia. Już w trakcie zajęć ze studentami powinno się podkreślać istotę i znaczenie podejścia interdyscyplinarnego w procesie diagnostycznym i terapeutycznym oraz rehabilitacji narządu żucia chorego. Korzyści wynikające ze współpracy ze specjalistami oraz przedstawicielami zawodów medycznych są wymierne zarówno dla pacjenta, jak i dla studentów – przyszłych lekarzy dentystów. Dzięki współdziałaniu wielu specjalistów z różnych dziedzin medycznych pacjent ma możliwość poddania się terapii według najwyższych standardów, co prowadzi do osiągnięcia najlepszego efektu terapeutycznego. Student zaś, biorąc czynny udział w procesie planowania i leczenia chorego, uczy się właściwego schematu postępowania leczniczego w złożonym środowisku interprofesjonalnym.

W dniu 9 grudnia 2023 r. podczas Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Dydaktycznej „Określenie standardów bezpieczeństwa pacjenta w opiece stomatologicznej” odbyły się dwie sesje interprofesjonalne z udziałem wybitnych specjalistów z Polski i zagranicy. Wykład inauguracyjny pt. *„Dental Education – American Dream: Moving Dentistry Towards Evidence-Based Caries Management”*

Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Dydaktyczna „Określenie standardów bezpieczeństwa pacjenta w opiece stomatologicznej”

Lublin, 8-9 grudnia 2023 r.

WYDZIAŁ LEKARSKO-DENTYSTYCZNY
Uniwersytet Medyczny w Lublinie

PROGRAM WYDARZENIA

8 grudnia 2023 r.

11.00 - 18.00 SPOTKANIE EDUKACYJNE DZIEKANÓW - III Międzynarodowe Sympozjum „Advances in Dental Education”

9 grudnia 2023 r. /Aula Collegium Maius - Lublin, ul. Jaczewskiego 4/

09.00 - 10.30 Obchody 50-lecia Nauczania Stomatologii na Uniwersytecie Medycznym w Lublinie

10.30 - 11.15 Otwarcie konferencji

Wykład inauguracyjny: „Dental Education – American Dream”

- Prof. Margherita Fontana, Director of the Global Initiatives Program in Oral and Craniofacial Health, School of Dentistry, University of Michigan, Ann Arbor, USA

11.15 - 11.45 Przerwa kawowa

▶ **SESJA INTERPROFESJONALNA I Bezpieczeństwo decyzji stomatologicznych diagnostyczno-terapeutycznych**

11.45 - 12.30 „Prawo do informacji medycznej” - Dr hab. n. praw. Rafał Kubiak, Dyrektor Centrum Egzaminów Medycznych w Łodzi

12.30 - 13.00 „Nauczanie komunikacji jako element budowania bezpieczeństwa w opiece zdrowotnej”

- Dr n. med. Magdalena Horodeńska prof.ucz., p.o. Kierownik Pracowni Symulacji dla Bezpieczeństwa Pacjenta,

Katedry Edukacji Medycznej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

13.00 - 13.15 Dyskusja - Moderatorzy: Prof. dr hab. Małgorzata Skucha-Nowak, Prof. dr hab. Anna Torres

13.15 - 14.00 Przerwa obiadowa

▶ **SESJA INTERPROFESJONALNA II Bezpieczeństwo decyzji stomatologicznych diagnostyczno-terapeutycznych /w języku angielskim/**

14.00 - 14.45 „Ensuring safety in dental radiology procedures”

- Prof. Kaan Orhan, Dean of Dental Faculty, Ankara University, Turkey

14.45 - 15.15 „Dental identification in disasters and the importance of antemortem dental data”

- Prof. Hrvoje Brkić, Head of the Department of Dental Anthropology, School of Dental Medicine, University of Zagreb, Croatia

15.15 - 15.30 Dyskusja - Moderatorzy: Prof. dr hab. Ingrid Różyło-Kalnowska, Prof. dr hab. Grzegorz Teresiński

▶ **SESJA INTERPROFESJONALNA III Bezpieczeństwo farmakoterapii stomatologicznej i koniugacji lekowej**

15.30 - 16.05 „Aspekty wielolekowości w stomatologii. Bezpieczeństwo pacjenta”

- Prof. dr. hab. n. med. Marek Drożdżik, Kierownik Zakładu Farmakologii Doświadczalnej i Klinicznej

oraz Katedry Farmakologii Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie

16.05 - 16.45 „Bezpieczna farmakoterapia pacjenta gerostomatologicznego. Interprofesjonalna współpraca lekarza dentyisty i farmaceuty”

- Dr hab. n. farm. Aleksandra Szopa prof.ucz., Dr Jan Sobczyński

Zakład Farmacji Klinicznej i Opieki Farmaceutycznej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

16.45 - 17.00 Dyskusja - Moderatorzy: Prof. dr hab. Mariusz Lipski, Dr hab. Ralf Pietras prof.ucz.

17.00 - 17.30 Zakończenie konferencji i konkurs z nagrodami

50latstomatologii.um.lublin.pl

PARTNERZY

PATRONAT HONOROWY

JM Rektor Uniwersytetu Medycznego w Lublinie
Prof. dr hab. n. med. Wojciech Żalaska

PATRONAT HONOROWY
WOWOWA LUBELSKO
LECH SPRAWKA

Patronat Honorowy
Narodowe Stowarzyszenie
Lubelskiego
Jubileuszowe Stowarzyszenie

PATRONAT
HONOROWY

PREZYDENT MIASTA LUBLIN
BOGDAN ZUB

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Doskonała nauka II”

Prof. Margherita Fontana podczas wykładu inauguracyjnego

w języku angielskim wygłosiła prof. Margherita Fontana, Director of the Global Initiatives Program in Oral and Craniofacial Health, School of Dentistry, University of Michigan, Ann Arbor, USA. Profesorka omówiła rolę badań naukowych w rozwijaniu się nowych technologii, podkreślając, jak ważną rolę odgrywają one w edukacji zdrowotnej i opiece klinicznej, zarówno w medycynie, jak i stomatologii. Na efekt terapeutyczny wpływ ma wiele czynników wzajemnie na siebie oddziaływających, między innymi opieka kliniczna, polityka zdrowotna kraju, a także badania naukowe. W edukacji stomatologicznej niezmiernie istotne jest wdrażanie i nauczanie nowoczesnych zasad profilaktyki oraz leczenia w oparciu o aktualne wyniki badań naukowych, które powinny być także częścią praktyki klinicznej. W trakcie wykładu prelegentka przedstawiła własne doświadczenia z University of Michigan, School of Dentistry w zakresie nauczania kariologii w 4-letnim programie akademickim. Podkreśliła również konieczność współpracy interdyscyplinarnej pomiędzy lekarzami i naukowcami opracowującymi nowe metody diagnostyczne i terapie (badania przedkliniczne i kliniczne), których celem jest uzyskanie rzetelnych wyników badań oraz ich właściwa interpretacja.

Moderatorami pierwszego panelu wykładowego w ramach Sesji Interprofesjonalnej: „Bezpieczeństwo decyzji stomatologicznych diagnostyczno-terapeutycznych” były: prof. dr hab. n. med. Małgorzata Skucha-Nowak (Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach) oraz prof. dr hab. n. med. Anna Torres (Uniwersytet Medyczny w Lublinie). Tematem wystąpienia dr hab. n. praw. Rafała Kubiaka –

Dyrektora Centrum Egzaminów Medycznych w Łodzi i jednocześnie pracownika naukowego Uniwersytetu Łódzkiego oraz Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, było „Prawo do informacji medycznej”. W oparciu o zapisy wybranych aktów prawnych, takich jak: Ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentysty, Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 kwietnia 2020 r. w sprawie rodzajów, zakresu i wzorów dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania, Kodeks Etyki Lekarskiej, a także interpretacje różnych wyroków sądowych, prelegent omówił zasady wypełniania obowiązku informacyjnego: lekarz – pacjent, podkreślając, iż uzyskanie informacji jest konieczne dla podjęcia decyzji terapeutycznych i warunkuje ich skuteczność prawną. Prof. R. Kubiak szczegółowo przedstawił funkcje prawa pacjenta do uzyskania informacji medycznej, z uwzględnieniem jego zakresu podmiotowego i przedmiotowego, sposób przekazywania oraz ograniczenia prawa do informacji medycznej, aspekty odpowiedzialności za niewykonanie obowiązku informacyjnego oraz problematykę dostępu do dokumentacji medycznej. Zagadnienia te są niezwykle ważne w aspekcie zarówno edukacyjnym, jak i klinicznym przyszłych lekarzy dentystów.

Kolejnym tematem poddanym dyskusji było „Nauczanie komunikacji jako element budowania bezpieczeństwa w opiece zdrowotnej” – wykład został wygłoszony przez dr n. med. Magdalenę Horodeńską, prof. UML, p.o. Kierownik Pracowni Symulacji dla Bezpieczeństwa Pacjenta, Katedry Edukacji Medycznej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. Rola komunikacji w kontaktach interprofesjonalnych jest niezwykle ważna, a jej nauka powinna być kontynuowana podczas całej pracy zawodowej personelu medycznego, szczególnie w przypadkach, kiedy w szkoleniu przeddyplomowym nie było wystarczającej liczby godzin zajęć dydaktycznych w tym zakresie. Obecny standard kształcenia dla kierunku lekarskiego i lekarsko-dentystycznego wprowadza efekty uczenia w zakresie komunikacji medycznej realizowane już od pierwszego roku studiów oraz weryfikowane podczas egzaminów typu OSCE. Ponadto prelegentka podkreśliła, że na uczelniach medycznych rozwijany jest program kształcenia kompetencji komunikacyjnych oraz podnoszenia kompetencji nauczycieli akademickich z tego zakresu, a także prowadzenie działalności naukowej związanej z komunikacją medyczną.

Druga część panelu, głoszona w języku angielskim, prowadzona była przez: prof. dr hab. n. med. Ingrid Różyto-Kalinowską (Prodziekan Wydziału Lekarsko-Dentystycznego Uniwersytetu Medycznego w Lublinie) oraz prof. dr hab. n. med. Grzegorza Teresińskiego (Uniwersytet Medyczny w Lublinie). Zagadnienia bezpieczeństwa w procedurach radiologicznych w stomatologii („*Ensuring safety in dental radiology procedures*”) omówił prof. Kaan Orhan (Dean of Dental Faculty, Ankara University, Turkey, Department of Dentomaxillofacial Radiology, Medical Design Application and Research Center (MEDITAM), Ankara University, Turkey). Trzy fundamentalne zasady w zakresie ochrony radiologicznej, które zostały opracowane

Prof. Kaan Orhan prezentuje motto końcowe wykładu

przez Międzynarodową Komisję Ochrony Radiologicznej (International Commission on Radiological Protection, ICRP), tj.: Zasada uzasadnienia, Zasada optymalizacji ochrony oraz Zasada ograniczania dawek, obejmują wytyczne w obszarze ochrony przed szkodliwymi skutkami promieniowania jonizującego pacjentów, personelu radiologicznego oraz innych osób przebywających w klinice stomatologicznej. W trakcie wykładu zostały omówione zarówno istotne parametry wpływające na bezpieczeństwo użytkowania aparatury radiologicznej, a także aspekty technicznego wykonywania procedur radiologicznych u pacjentów dorosłych, dzieci oraz kobiet ciężarnych.

Prof. Hrvoje Brkić (Head of the Department of Dental Anthropology, School of Dental Medicine, University of Zagreb, Croatia) omówił metody identyfikacji zmarłych w oparciu o analizę uzębienia w wykładzie pt. „*Dental identification in mass disasters*”. W prezentacji zostały przedstawione aktualne możliwości przeprowadzania identyfikacji ofiar zdarzeń masowych w wyniku wojen, ataków terrorystycznych, katastrof w ruchu lotniczym czy lądowym oraz katastrof naturalnych jak trzęsienia ziemi czy tsunami. Znaczenie rozpoznawania ofiar na podstawie cech uzębienia zostało uwzględnione w wytycznych Interpolu – Międzynarodowej Organizacji Policji, w skład zespołu zajmującego się rozpoznawaniem ofiar powinni wchodzić: patolog sądowy, ekspert od daktyloskopii, antropolog sądowy, biolog molekularny, a także specjalista stomatologii sądowej. Oceny uzębienia dokonuje się na podstawie zdjęć radiologicznych, oceny wieku zębowego oraz badań porównawczych DNA. Przedstawione niezwykle interesujące przykłady potwierdzają możliwość prawidłowej identyfikacji zmarłych jako wypadkowej trzech najważniej-

Prowadzący Sesję Interprofesjonalną prof. dr hab. Ingrid Różyto-Kalinowska i prof. Hrvoje Brkić

szych składowych: prawidłowo wykonanych zdjęć radiologicznych, doświadczenia lekarza oraz wiedzy zdobywanej podczas pracy zawodowej. Połączenie powyższych elementów zapewnia bezpieczeństwo w zakresie podejmowanych decyzji rozpoznawczych.

Ostatnia Interprofesjonalna Sesja Dyskusyjna dotyczyła „Bezpieczeństwa farmakoterapii stomatologicznej i koncyliacji lekowej”. Moderatorami byli: prof. dr hab. n. med. Mariusz Lipski (Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie) oraz dr hab. Rafał Pietraś, prof. UML (Uniwersytet Medyczny w Lublinie). Wykład nt. „Aspekty wielolekowości w stomatologii. Bezpieczeństwo pacjenta” przedstawił prof. dr hab. n. med. Marek Drożdżik, Kierownik Zakładu Farmakologii Doświadczalnej i Klinicznej oraz Katedry Farmakologii Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie. Konieczność wprowadzenia leczenia skojarzonego (tzw. politerapia), czyli terapii kilkoma lekami jednocześnie może prowadzić do polipragmazji, czyli stosowania wielu leków jednocześnie w sposób nieracjonalny, tzn. w niewłaściwym połączeniu, dawce czy większej ilości niż jest to wskazane. Niezwykle istotne jest właściwe prowadzenie farmakoterapii dla osiągnięcia odpowiedniego efektu leczniczego, z wyłączeniem niepożądanych interakcji lekowych (farmakodynamicznych oraz farmakokinetycznych). W prezentacji zostały omówione leki najczęściej stosowane w stomatologii z podziałem na poszczególne specjalności stomatologiczne z uwzględnieniem możliwości wystąpienia objawów niepożądanych lub osłabienia ich działania w połączeniu z innymi preparatami stosowanymi w leczeniu chorych.

Wykład podsumowujący konferencję wygłosili: dr hab. n. farm. Aleksandra Szopa prof. UML oraz dr n. farm. Jan Sobczyński z Zakładu Farmacji Klinicznej

i Opieki Farmaceutycznej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, podkreślając niezmiernie istotną rolę farmaceutów w opiece nad pacjentem stomatologicznym: „Bezpieczna farmakoterapia pacjenta gerostomatologicznego. Interprofesjonalna współpraca lekarza dentysty i farmaceuty”. Starzenie jest postępującym i uogólnionym uszkodzeniem wszystkich funkcji organizmu, powodującym utratę zdolności adaptacyjnych w odpowiedzi na stres, co jest spowodowane ograniczeniem rezerwy homeostazy organizmu. U pacjentów w wieku podeszłym występuje rosnące ryzyko rozwoju chorób zależnych od wieku, co prowadzi do konieczności leczenia się u różnych specjalistów i przyjmowania dużej ilości preparatów leczniczych. Proces starzenia się organizmu przebiega w bardzo różny sposób, ważne jest zindywidualizowane podejście do pacjentów geriatrycznych, uwzględniające ich unikalne potrzeby, ograniczenia i cele zdrowotne. Lecząc – nie wolno szkodzić – stąd zawsze należy uwzględniać leki przyjmowane z zalecenia wszystkich lekarzy, a także zażywane przez pacjenta „na własną rękę”. Nieprzestrzeganie tej zasady prowadzi do wielolekowości i polipragmazji oraz groźnych następstw tych zjawisk. W prezentacji zostały omówione kryteria poprawnej farmakoterapii geriatrycznej (lista Beers’a, Kryteria START, Kryteria STOPP, lista Priscus i inne), a także zasady jej optymalizacji przy współpracy całego zespołu interprofesjonalnego prowadzącego terapię pacjenta, np.: lekarz, lekarz dentysta, pielęgniarka/pielęgniarski, fizjoterapeuta, diagnosta laboratoryjny, dietetyk.

Niezwykle interesujące wystąpienia specjalistów z różnych dziedzin szeroko pojmowanej opieki medycznej wygłoszone podczas Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Dydaktycznej „Określenie standardów bezpieczeństwa pacjenta w opiece stomatologicznej” zintegrowały środowisko naukowe i kliniczne wokół wspólnego celu – doskonalenia opieki stomatologicznej i podnoszenia jej standardów bezpieczeństwa. Wszyscy prelegenci podkreślili, że jest to niezwykle trudne zadanie, w które muszą być zaangażowani przedstawiciele wszystkich zawodów medycznych już na etapie kształcenia przeddyplomowego i kontynuowane podczas pracy zawodowej oraz zespołowej.

Działania edukacyjne skierowane do studentów, środowiska akademickiego oraz społeczności lokalnej, mające na celu podniesienie świadomości na temat standardów bezpieczeństwa opieki zdrowotnej

- Warsztaty dla studentów kierunku lekarsko-dentystycznego i higieny stomatologicznej z zakresu zasad pracy i profilaktyki w bezpiecznym środowisku edukacyjnym
- Wernisaż fotograficzny „Stomatologia w oczach studentów”
- Wystawa historyczna „Urok starego gabinetu dentystycznego”

Wydarzenia towarzyszące Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Dydaktycznej „Określenie standardów bezpieczeństwa pacjenta w opiece stomatologicznej” miały na celu upowszechnienie działań i przekazanie informacji jak najszerszemu gronu odbiorców. Wśród adresatów warsztatów interprofesjonalnych znaleźli się studenci kierunku lekarsko-dentystycznego i higieny stomatologicznej, wernisaż fotograficzny mogli podziwiać wszyscy uczestnicy konferencji, a wystawa historyczna prezentująca zmieniające się na przestrzeni lat środowisko pracy lekarza stomatologa dedykowana była całej społeczności akademickiej oraz mieszkańcom Lublina. Fakt ten nabiera szczególnego znaczenia w przypadku przeprowadzonych działań mających na celu podniesienie świadomości na temat bezpieczeństwa pacjentów stomatologicznych w środowisku akademickim oraz prezentacji osiągnięć studentów i nauczycieli Wydziału Lekarsko-Dentystycznego UM w Lublinie.

Warsztaty dla studentów kierunku lekarsko-dentystycznego i higieny stomatologicznej z zakresu zasad pracy i profilaktyki w bezpiecznym środowisku edukacyjnym

WOJCIECH ŚWIĄTKOWSKI, JOANNA ZUBRZYCKA,
PAWEŁ MAKSYMIUK, MAGDALENA HORODEŃSKA

Wśród licznych wydarzeń towarzyszących konferencji w dniach 8-9 grudnia 2023 r. przeprowadzono warsztaty kierowane do studentów Wydziału Lekarsko-Dentystycznego UM w Lublinie. Była to doskonała okazja, aby zaprezentować aktualne osiągnięcia związane z nowoczesnymi metodami nauczania, a także poruszyć tematy istotne w aspekcie pracy klinicznej dla przyszłych absolwentów. W ramach wydarzenia odbyły się trzy warsztaty pt.: „Bezpieczna ergonomia pracy w gabinecie stomatologicznym“, „Bezpieczna nauka procedur stomatologicznych w rozszerzonej i wirtualnej rzeczywistości symulacji haptycznej” oraz „Komunikacja z pacjentem z dentofobią”.

Bezpieczna ergonomia pracy w gabinecie stomatologicznym

Pierwszy z warsztatów będący częścią programu konferencji, skupiał się na ergonomii pracy w gabinecie stomatologicznym. Praca lekarza dentysty wiąże się z dużą odpowiedzialnością wymagającą koncentracji i precyzji. Wykonywana jest w ograniczonej przestrzeni roboczej z utrudnionym dostępem do jamy ustnej, co powoduje nadmierne obciążenie układu ruchu. Ponadto zabiegi stomatologiczne są

zazwyczaj długie i wymagają utrzymania pozycji statycznej. Efekt powtarzającego się wymuszonego obciążenia narządu ruchu, wynikającego z długotrwałego siedzenia i utrzymywania pozycji statycznej przez dłuższy czas, powoduje wytworzenie nieprawidłowego nawyku ruchowego postawy ciała, czego efektem są błędne stereotypy ruchowe. Długotrwała praca w nieergonomicznych pozycjach naraża narząd ruchu na skutki przeciążenia układu mięśniowo-szkieletowego. Zaburzenia układu mięśniowo-szkieletowego to jedna z najczęściej pojawiających się jednostek chorobowych w Unii Europejskiej. Zaburzenia równowagi mięśniowej dotyczą 63–93% aktywnych zawodowo stomatologów, a częstym następstwem tych dysfunkcji są problemy psychologiczne.

Celem warsztatu przygotowanego przez zespół z Uniwersytetu w Preszowie na Słowacji pod kierunkiem doc. Wioletty Mikulakovej była prezentacja zasad ergonomii w aspekcie organizacji pracy w gabinecie stomatologicznym i zabiegów leczniczych. W ramach wykładu i demonstracji uczestnicy zapoznali się z podstawowymi aspektami ergonomii otoczenia i ergonomii pracy w gabinecie stomatologicznym. Omówiona była prawidłowa pozycja operatora podczas zabiegów, budowa krzesła spełniającego wymagania ergonomiczne i inne akcesoria ułatwiające pracę czy transfer narzędzi. Uczestnicy warsztatu mogli również zapoznać się z najczęstszymi jednostkami chorobowymi, które występują u pracowników gabinetu stomatologicznego, takimi jak: zespół cieśni nadgarstka, zespół rowka nerwu łokciowego, zespół kanału Guyona, choroba de Quervaina, zespół bólu mięśniowo-

WPROWADZENIE:
Doc. Wioletta Mikulaková

CWICZENIA:
Dr. Ludmila Andračiková
Dr. Lucia Hudáková
Dr. Michal Ferko
Dr. n. med. Pavol Makšymíuk

ZAPRASZAMY NA WARSZTAT W JĘZYKU POLSKIM
DLA STUDENTÓW KIERUNKU
LEKARSKO-DENTYSTYCZNEGO I HIGIENY STOMATOLOGICZNEJ

**“BEZPIECZNA ERGONOMIA PRACY
W GABINECIE STOMATOLOGICZNYM”**

08.12.2023

16:00-18:00

HALA SPORTOWA
UL. CHODZKI 15
SALA KONFERENCYJNA 129
SALA FITNESS 048

ZAPISY

02.12.2023 19:00
PRZEZ FORMULARZ GÓOGLE
ZAMIESZCZONY NA STRONIE 50 LECIA

LIMIT: 18 OSÓB

CELEM WARSZTATU JEST
PREZENTACJA ZASAD
ERGONOMII W ASPEKcie
ORGANIZACJI PRACY
GABINETU
STOMATOLOGICZNEGO.
PRZEDSTAWIENIE BĘDA M.I.N.
PODSTAWOWE CwicZENIA
PROFILAKTYCZNE
MINIMALIZUJĄCE NADMIERNE
PRZECIĄŻENIA UKŁADU
MIĘŚNIOWO-SZKIELETOWEGO
PERSONELU
STOMATOLOGICZNEGO

50 LAT
SALA ZAWIAZANIA OBYWATELSTWA
W PREZOWIE 1929-2023

Zespół prowadzących z Uniwersytetu
w Preszowie

-powięziowego, zespół górnego otworu klatki piersiowej, zapalenie ścięgna stożka rotatorów, zespoły bólowe kręgosłupa, przepuklina i zwyrodnienie krążka międzykręgowego.

Studenci mieli możliwość uczestniczyć także w zajęciach praktycznych, których celem była prezentacja podstawowych ćwiczeń profilaktycznych wykorzystywanych w celu zminimalizowania nadmiernego przeciążenia grup mięśniowych oraz układu kostno-stawowego personelu gabinetu stomatologicznego. Przedstawiono techniki relaksacji w przypadkach obecności wzmożonego napięcia mięśni i obecności punktów spustowych w napiętych mięśniach. Zaprezentowano techniki neuromobilizacji dla nerwów obwodowych czy możliwości radzenia sobie z bólem kręgosłupa. Zrealizowany warsztat stworzył doskonałą platformę do rozwoju zainteresowania studentów daną problematyką. Wprowadzenie zasad ergonomii pracy ma na celu zachowanie wysokiej wydajności pracy, pomaga zachować zdrowie fizyczne i psychiczne, zwiększa komfort pracy, a co za tym idzie poprawia jakość życia. Poprzez wprowadzenie i stosowanie się do zasad ergonomii, studenci uczą się jak minimalizować ryzyko przewlekłych urazów, które mogą prowadzić do poważnych problemów zdrowotnych i skrócenia kariery zawodowej. Znaczenie tego aspektu w edukacji rośnie w kontekście długotrwałej praktyki stomatologicznej, gdzie zdrowie fizyczne ma bezpośredni wpływ na jakość świadczonych usług, motywację, a także warunkuje możliwość pracy w zawodzie.

Studenci podczas zajęć praktycznych z doc. Wiolettą Mikulakovą

FOT. PAWEŁ MAKSYMIAK

Bezpieczna nauka procedur dentystycznych w mieszanej i wirtualnej rzeczywistości haptycznej

Rozwój nowoczesnych metod nauczania w dziedzinie stomatologii, szczególnie poprzez zastosowanie fantomów haptycznych i innych innowacyjnych technik edukacyjnych, otwiera nowe możliwości zarówno dla studentów, jak i nauczycieli. Te metody nie tylko ulepszają proces nauczania, ale również przyczyniają się do zwiększenia skuteczności leczenia, poprawy dobrostanu pacjentów oraz lepszej ochrony zdrowia fizycznego i psychicznego przyszłych stomatologów.

Podczas tego szkolenia studenci mieli możliwość pracy na najnowszych i najnowocześniejszych trenażerach haptycznych, do tej pory niedostępnych w Polsce.

SIMtoCARE Dente wprowadzają studentów w wirtualny świat stomatologii między innymi w King's College w Londynie, czy w Uniwersytecie w Leeds, a w trakcie warsztatów również w Lublinie. Praca na symulatorach szkoleniowych SIMtoCARE Dente zapewnia studentom realistyczne doświadczenie lecznicze, wprowadza operatora w dotąd nieznaną sferę stomatologii, umożliwia wykonanie procedur do tej pory niedostępnych dla studentów w „rzeczywistym” świecie. Oczywiście warsztaty to nie tylko sprzęt, a przede wszystkim wykładowcy. Te były prowadzone w międzynarodowym gronie: dr Gulbike Demirel (Turcja, Uniwersytet w Ankarze), dr Merve Ceylan (Holandia, Uniwersytet ACTA w Amsterdamzie) oraz dr Wojciech Świątkowski i dr Joanna Zubrzycka (Uniwersytet Medyczny w Lublinie).

Warsztaty były podzielone na moduły, podczas których studenci wykonywali omówione wcześniej procedury na symulatorach haptycznych. W pierwszym module była stomatologia zachowawcza i opracowanie ubytku próchnicowego, następnie periodontologia i pomiar głębokości kieszonek przyzębnych. Kolejnym etapem była próba znieczulenia przewodowego metodą pośrednią i bezpośrednią. Chirurgia? Nic prostszego. Studenci mogli spróbować swoich sił w ekstrakcji zatrzymanego zęba ósmego. Na koniec skan wewnątrzrustny, który natychmiast pojawił się w „naszym wirtualnym świecie”, co dało możliwość próby szlifowania zębów odcinka bocznego pod korony protetyczne. Na koniec – *free style*, czyli z pomocą instruktorów każdy student pracował nad własnym przypadkiem.

To nowoczesne narzędzie edukacyjne umożliwiało studentom praktyczne doświadczenie wykonywania zaawansowanych procedur dentystycznych w bezpiecznym środowisku wirtualnej rzeczywistości. Korzyścią jest nie tylko realistyczne doświadczenie lecznicze, ale też możliwość nauki i eksperymentowania bez ryzyka dla prawdziwych

Dr. Merve Ceylan
Dr n. med. Joanna Zubrzycka
Dr n. med. Wojciech Świątkowski
Dr. Dr. Gulbike Demirel

ACTA AKADEMIIUM DENTITUM
DENTIS-ELKUNDE AMSTERDAM

UNIVERSITY OF MEDICINE
LUBLIN

UNIVERSITY OF MEDICINE
LUBLIN

ZAPRAWIANA NA WARSZTAT W JĘZYKU ANGIELSKIM
DLA STUDENTÓW 4 I 5 ROKU
KIERUNKU LEKARSKO-DENTYSTYCZNEGO
POLSKO- I ANGIELJĘZYCZNEGO

**“SAFE LEARNING OF DENTAL
PROCEDURES IN MIXED AND VIRTUAL
REALITY OF HAPTIC SIMULATION”**

“BEZPIECZNA NAUKA PROCEDUR STOMATOLOGICZNYCH W ROZSZERZONEJ
I WIRTUALNEJ RZECZYWISTOŚCI SYMULACJI HAPTYCZNEJ”

09.12.2023

12:00-14:00

HALA SPORTOWA
UL. CHODŹKI 15
SALA KONFERENCYJNA 129

ZAPISY

02.12.2023 19:00
PRZEZ FORMULARZ GOOGLE
ZAMIESZCZONY NA STRONIE 50-LECIA

LIMIT: 16 OSÓB

PODŁAS WARSZTATU
STUDENCI PRZENIOSŁ SIĘ
W ŚWIAT ROZSZERZONEJ
I WIRTUALNEJ
RZECZYWISTOŚCI DAJĄCEJ
ZŁUDZENIE PRACY W JAMIE
USTNEJ PACJENTA,
WYKONUJĄC ZABIEGI
Z RÓŻNYCH DZIEDZIN
STOMATOLOGII

50
LECIENIA UNIWERSYTETU
MEDYCZNEGO W LUBLINIE

Studenci podczas pracy z symulatorem haptycznym SIMtoCARE

FOT. JOANNA ZUBRZYCKA

pacjentów, co zwiększa pewność siebie studentów i poprawia ich umiejętności praktyczne.

Wykorzystanie fantomów haptycznych, takich jak symulatory SIMtoCARE Dente, oferuje bezprecedensową możliwość nauki i doskonalenia umiejętności w kontrolowanym, bezpiecznym środowisku. To nowatorskie podejście pozwala na praktyczne zastosowanie teorii bez ryzyka związanego z bezpośrednim leczeniem pacjentów, co jest szczególnie cenne w początkowych etapach edukacji medycznej. Dzięki temu studenci mogą eksplorować różne scenariusze kliniczne, ucząc się zarządzania komplikacjami w bezstresowy sposób, co z kolei przekłada się na większą pewność siebie i kompetencje w przyszłej praktyce zawodowej. Te wszystkie aspekty stanowiły podsumowanie przeprowadzonych warsztatów.

Komunikacja z pacjentem z dentofobią

Dentofobia, będąca lękiem przed wizytą i leczeniem w gabinecie stomatologicznym, stanowi wciąż aktualny temat, dotycząc zarówno dzieci, młodzież, jak i osoby dorosłe. Pacjenci wykazujący dentofobię unikają wizyt kontrolnych i leczenia, przez co ich schorzenia stomatologiczne są wykrywane na późniejszym etapie, gdyż do lekarzy zgłaszają się dopiero w momencie wystąpienia silnych dolegliwości. Dentofobia, jako jedna z fobii stanowi problem natury psychologicznej, jednak trudno jest rozmawiać o niej bez kontekstu klinicznego. Posiadanie wiedzy z zakresu psychologii, jak i stomatologii jest niezbędne, aby zapewnić pacjentowi pełne bezpieczeństwo w procesie leczenia. Mając na uwadze te kwestie, zorganizowano warsztat dla studentów, pod kierunkiem dr Magdaleny Horodeńskiej, podczas którego omówiono problematykę dentofobii.

W wydarzeniu uczestniczyli studenci kierunku lekarsko-dentystycznego, zarówno polsko- jak i anglojęzyczni. Zajęcia odbywały się w języku angielskim i miały formę warsztatową, zaś prowadzącymi byli psycholog oraz lekarz dentysta, co pozwoliło na ukazanie omawianego zjawiska w szerokiej perspektywie koniecznej do jego zrozumienia.

Dr n. med. Magdalena Horodeńska, prof. ucz.
Prof. dr. Klaus Neuhau

ZAPRASZAJĄ NA WARSZTAT
W JĘZYKU ANGIELSKIM DLA STUDENTÓW
KIERUNKU LEKARSKO-DENTYSTYCZNEGO
POLSKO- I ANGIOJĘZYCZNEGO

**“COMMUNICATION SKILLS WITH
A PATIENT WITH DENTOPHOBIA”**
“KOMUNIKACJA Z PACJENTEM Z DENTOFOBIA”

09.12.2023
14:00-16:00

HALA SPORTOWA
UL. CHODZKI 15
SALA KONFERENCYJNA 106

ZAPISY

02.12.2023 19:00
PRZEZ FORMULARZ GOOGLE
ZAMIESZCZONY NA STRONIE 50-LECIA

LIMIT: 16 OSÓB

UMIĘTNOŚCI KOMUNIKOWANIA
SĄ NIEZWYKLE WAŻNE
W PRACY LEKARZA DENTYSTY,
A PRACA Z PACJENTEM, KTÓRY
BOI SIĘ WIZYTY U DENTYSTY JEST
WIELKIM WYZWANIEM.
W TRAKCIE WARSZTATU
ZASTANOWIMY SIĘ NAD
PERSPEKTYWĄ PACJENTA
I POSZUKAMY UMIĘTNOŚCI
KTÓRE MOGĄ WPŁYNAĆ NA
SKUTECZNOŚĆ PRACY W TAKIEJ
SYTUACJI. WARSZTAT JEST
PROWADZONY W KURCIE
NAUCZANIA OPARTEGO
O DOŚWIADCZENIE (EXPERIENTIAL
LEARNING) I UMIĘTNOŚCI
(SKILLS BASED APPROACH)

UNIVERSITÄT
DUISBURG
ESSEN

50
LECI
UNIVERSITÄT
DUISBURG
ESSEN
1973-2023

Podczas wstępu omówiono kryteria diagnostyczne dentofobii, kładąc nacisk na uświadomienie studentom wielowymiarowej struktury problemu, w którym na pierwszy plan wysuwa się obecność dotkliwego, trudnego do zniwelowania lęku. Podkreślono fakt, że osoba dotknięta tym schorzeniem nie jest w stanie po prostu go przezwyciężyć. Omówiono również różnice między pojęciami lęku i strachu. Dalsza część zajęć obejmowała dyskusję z uczestnikami, której celem było zrozumienie złożonych przyczyn rozwoju dentofobii oraz perspektywy chcącego się leczyć pacjenta, borykającego się zarówno z problemem stomatologicznym oraz psychologicznym. Następnie zidentyfikowano umiejętności, które mogą wpłynąć na skuteczność pracy z pacjentem z dentofobią, wśród których wyróżniono m. in. empatię, cierpliwość, otwartość oraz umiejętność do identyfikowania emocji pacjenta oraz własnych odczuć. Kolejna część oparta była na analizie przypadków z praktyki własnej prowadzących i studentów, w celu znalezienia odpowiednich rozwiązań dopasowanych do różnych sytuacji spotykanych w gabinecie. Spotkanie zakończyło sformułowanie zasad pracy z pacjentem z dentofobią. Studenci wykazali się dużym zaangażowaniem, chętnie dzielili się nie tylko swoimi opiniami i pomysłami, ale również obserwacjami i doświadczeniami. Wydarzenie pozwoliło im zdobyć podstawy do dalszego zgłębiania psychologicznych aspektów pracy z pacjentem.

Zrozumienie i skuteczne zarządzanie dentofobią jest kluczowe dla poprawy jakości opieki stomatologicznej. Te umiejętności są niezbędne, aby przełamywać lęk przed leczeniem dentystycznym i budować zaufanie między pacjentem a lekarzem. Lepsza komunikacja i zrozumienie potrzeb pacjenta przyczyniają się do zmniejszenia stresu i niepokoju związanego z wizytą u lekarza stomatologa, co jest szczególnie ważne w kontekście zwiększania dostępności i regularności opieki dentystycznej. Taka wiedza pozwala na budowanie lepszego kontaktu z pacjentem i jest nieocenioną wartością w praktyce klinicznej, zmniejszając stres związany z leczeniem zarówno dla pacjentów, jak i dla samych lekarzy, a tym samym zwiększając bezpieczeństwo wykonywanych procedur.

Podsumowanie

Zamiarem organizatorów warsztatów była prezentacja holistycznego podejścia do edukacji w dziedzinie stomatologii, gdzie równie ważne, jak nabywanie wiedzy i umiejętności technicznych, jest rozwijanie kompetencji miękkich i dbałość o własne zdrowie. Taka kompleksowa edukacja przyczynia się do kształtowania wysoko wykwalifikowanych, empatycznych, a jednocześnie świadomych własnych potrzeb i ograniczeń lekarzy, gotowych na wyzwania współczesnej stomatologii. Integracja nowych technologii, takich jak fantomy haptyczne oraz nauka umiejętności interpersonalnych i dbałości o ergonomię pracy, stanowi o sile i innowacyjności

współczesnego nauczania stomatologicznego, mając na celu nie tylko doskonalenie praktyki klinicznej, ale również poprawę doświadczeń pacjentów i samopoczucia lekarzy. Zaangażowanie prowadzących i zainteresowanie studentów przeszły najśmielsze oczekiwania. Warsztaty stały się również okazją do integracji studentów różnych lat i kierunków, konstruktywnych rozmów i poszerzenia swoich możliwości edukacyjnych.

Wernisaż fotograficzny „Stomatologia w oczach studentów”

LESZEK SZALEWSKI

W dniu 9 grudnia 2023 roku odbyło się uroczyste otwarcie wystawy fotograficznej w holu Collegium Maius Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. Wernisaż fotograficzny został przygotowany i współorganizowany przez Sekcję Fotografii Stomatologicznej PTSS Lublin, która powstała w 2021 roku jako inicjatywa studentów mająca na celu zainspirowanie młodych adeptów stomatologii sztuką fotografią. Przez okres swojej działalności przyczyniła się również do promocji stomatologii jako dziedziny nie tylko naukowej, ale i artystycznej.

Podczas konferencji odbyła się wystawa najnowszych zdjęć, podczas której zaprezentowanych zostało 20 wyjątkowych prac wykonanych przez studentów Sekcji Fotografii Stomatologicznej w trakcie różnych spotkań fotograficznych oraz ich opiekuna dr. n. med. Leszka Szalewskiego. Zdjęcia zostały wydrukowane na dużych płótnach i rozstawione na sztalugach malarskich, co podkreśliło ich artystyczną naturę. Wszystkie fotografie ukazywały nie tylko zaawansowane umiejętności techniczne uczestników, ale także ich pasję oraz unikalne spojrzenie na dziedziny

Członkowie Sekcji Fotografii Stomatologicznej z opiekunem dr. Leszkiem Szalewskim podczas wernisażu

FOT. LESZEK SZALEWSKI

stomatologii. Wystawa podzielona była na dwie części: pierwsza prezentowała prace z serii „Stomatologia na Uniwersytecie Medycznym w Lublinie” i powstała dzięki współpracy ze wszystkimi jednostkami Wydziału Lekarsko-Dentystycznego, obrazując charakter ich pracy. Pozostałe fotografie wplatały motywy stomatologiczne w codzienne aspekty życia jak np.: szczoteczki do zębów umieszczone na jesiennych liściach, zegar utworzony ze szczoteczek do zębów i gum do żucia oraz bukiet składający się z pięknych wiosennych kwiatów i przyborów higienizacyjnych.

Wystawa była dostępna dla zwiedzających w ogólnodostępnych przestrzeniach Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, tak aby każdy pracownik uczelni mógł obejrzeć wszystkie zaprezentowane prace. Po zakończeniu wystawy odbył się Plebiscyt Fotograficzny, w którym społeczność akademicka wybrała trzy najbardziej poruszające i inspirujące fotografie spośród zaprezentowanych podczas wystawy.

Wyniki Plebiscytu Fotograficznego

Pierwsze miejsce zdobyło zdjęcie, które w doskonały sposób oddaje ducha stomatologii. Ostry, ścierny krążek przedstawiony w ekspresyjny, można by powiedzieć artystyczny sposób. Praca ta idealnie podkreśla, że dentysta to lekarz i artysta w jednym. Autorami zdjęcia są: Rafał Terlecki, Wiktoria Roszkowska, Aleksandra Kossoń, opiekun: dr n. med. Leszek Szalewski.

Drugie miejsce przypadło pracy, która uzasadnia miejsce biofizyki w curriculum nauczania stomatologii. Połączenie zębów z zabawą światłem – podwójna polaryzacja wiązki światła sprawia, że zęby stają się błyszczącymi klejnotami. Autorem zdjęcia jest dr n. med. Leszek Szalewski.

Trzecie miejsce zajęło zdjęcie, które zachwyciło społeczność nie tylko estetyką, ale również delikatnością spojrzenia na temat. Pastelowe barwy pięknie podkre-

ślają połączenie medycyny z motywem kwiatowym. Autorami zdjęcia są: Wiktoria Zowczak, Izabela Bobel, Sara Lidke, opiekun: dr n. med. Leszek Szalewski.

Dzisiaj efekty pracy członków Sekcji Fotografii Stomatologicznej dostępne są szerszemu gronu odbiorców, gdyż ozdabiają ściany Uniwersyteckiego Centrum Stomatologii oraz Dziekanatu Wydziału Lekarsko-Dentystycznego Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. To nie tylko zasługa ich talentu, ale i poświęcenia, jakim darzyli swoją pasję, spotykając się w wolnym czasie na zebraniach Sekcji i doskonaląc swój warsztat fotograficzny. Rozwój pasji studentów podczas studiów oraz możliwość podzielenia się efektami swoich osiągnięć stanowi przykład dobrych praktyk i współpracy. To przykład również na to, jak zaangażowanie, determinacja i talent młodych ludzi mogą przyczynić się do rozwoju dziedzin naukowych oraz sztuki. To historia inspiracji dla kolejnych pokoleń studentów Wydziału Lekarsko-Dentystycznego, którzy chcą nie tylko zgłębiać tajniki stomatologii, ale i pokazać jej piękno światu.

Wystawa historyczna „Urok starego gabinetu dentystycznego”

EWĄ GŁADYSZ, KATARZYNA SARNA-BOŚ

Uczestnicy konferencji mieli możliwość wzięcia udziału także w wystawie historycznej pt. „Urok starego gabinetu dentystycznego”.

Właścicielem niezwyklej kolekcji eksponatów prezentowanych na wystawach jest lekarz stomatolog Piotr Kuźnik z Częstochowy, którego pasją jest kolekcjonowanie przedmiotów związanych z historią stomatologii od pierwszych praktyk w dbaniu o zdrowie jamy ustnej do lat powojennych. W udostępnionych zbiorach Muzeum Stomatologii znalazły się eksponaty pochodzące z okresu od starożytnego Rzymu do czasów PRL, w tym znanych marek m.in.: Colgate, Listerine, Corega, Lactalut.

FOT. OLGA MATOSIUK

Rektor UM w Lublinie prof. dr hab. Wojciech Załuska i dyrektor UCS dr hab. Elżbieta Pels podczas otwarcia wystawy

Wystawy przygotowane pod kuratelą Magdaleny Piwowarskiej – kustosz Muzeum Historii Miasta Lublina w ramach wydarzenia prezentowane były w trzech miejscach:

1. Collegium Maius, Uniwersytet Medyczny w Lublinie, ul. K. Jaczewskiego 4
2. Uniwersyteckie Centrum Stomatologii UM w Lublinie, ul. W. Chodźki 6
3. Muzeum Historii Miasta Lublina – Oddział Muzeum Narodowego w Lublinie (Brama Krakowska).

FOT. OLGA MATOSIUK

Prof. dr hab. Ingrid Różyto-Kalinowska zaciekawiona eksponatami radiologicznymi

W Collegium Maius zostały udostępnione dla zwiedzających różne modele foteli dentystycznych, począwszy od tych najstarszych, tj. z ok. 1880 roku do czasów PRL. Jeden z unikatowych foteli, który pochodził z przełomu XIX i XX wieku, był wyprodukowany przez spółkę Dobronoki & Schiele z siedzibą w Warszawie i Moskwie. Na fotelu tym można było podziwiać oryginalną malaturę przedstawiającą motywy kwiatowe zachowane w nienaruszonym stanie. Kolejną wartą uwagi pozycją był fotel firmy Ritter z lat 20. XX wieku pokryty zieloną skórą. Na wystawie zaprezentowano również aparat rentgenowski firmy SANITAS z Berlina z lat 30. XX wieku. Uzupełnieniem ekspozycji były meble pochodzące z gabinetów stomatologicznych z okresu dwudziestolecia międzywojennego oraz wiertarki dentystyczne, z których najciekawszą była wiertarka firmy Ash z USA, z przełomu XIX i XX wieku. Wystawiono również urządzenie firmy EMDA do elektrozabiegów w stomatologii z lat 20. XX wieku. Dodatkowo zaprezentowane zostały amalgamatory z lat 30. i 40. pochodzące z USA, różne kolorniki z tego samego okresu oraz zestawy starych materiałów stomatologicznych, a pierwsze z nich pochodziły z lat 20. W Uniwersyteckim Centrum Stomatologii zaprezentowane zostały produkty najśłynniejszych firm związanych z higieną jamy ustnej – proszki i pasty do zębów pochodzące z okresu od ok. 1850 roku do czasów PRL. Najstarsze z nich, które pochodziły z Anglii i Stanów Zjednoczonych, posiadały piękne i unikatowe porcelanowe opakowania. Wśród produktów firmy Colgate ciekawostką była pierwsza pasta pakowana w tubkę z 1896 roku. W oddzielnych gablotkach odwiedzający wystawę mogli obejrzyć również pierwsze preparaty firmy Odol, Corega, Blend-a-Med, EMAIL DIAMANT. Starsi zwiedzający z sentymentem oglądali znane pasty z okresu PRL np. Nivea, Pomorin, Biały ząbek czy Lechia.

W przestrzeniach Muzeum Historii Miasta Lublina w Bramie Krakowskiej mieszkańcy miasta i regionu mogli zapoznać się z unikatowymi narzędziami stomatologicznymi stosowa-

Prezentacja narzędzi stomatologicznych

nymi na przestrzeni lat przez dentystów oraz pierwsze na świecie wypełnienia firmy De-Trey. Ciekawa aranżacja tablic informacyjnych gabinetów oraz okolicznościowych ulotek czy plakatów o tematyce stomatologicznej dodatkowo ubarwiła tę niezwykłą przestrzeń wystawienniczą z widokiem na Stare Miasto. Wrażenia dla zwiedzających były niezapomniane.

Zorganizowane wystawy miały na celu ukazanie w przystępny sposób technologii, metod i praktyk, jakie były stosowane od dawna w dziedzinie stomatologii i higieny jamy ustnej. W ciekawy i barwny sposób przedstawione eksponaty ilustrowały narzędzia oraz produkty, jakimi posługiwali się nasi przodkowie

w celu zapewnienia sobie komfortu zdrowych zębów. Przedmioty prezentowane na wystawach czasami przyprawiały nas o dreszcze, a inne powodowały uśmiech. Jednak wyraźnie ukazywały przełom, jaki nastąpił w dziedzinie stomatologii, aby zapewnić najwyższy poziom bezpieczeństwa pacjenta podczas wizyty w gabinecie stomatologicznym.

Bezpieczeństwo w stomatologii stale ewoluuje, a kluczowymi obszarami, które zmieniały się na przestrzeni lat są wyposażenie gabinetu, higiena, środki dezynfekcyjne, ochrona przed zakażeniami krwiopochodnymi oraz nowe technologie. W przeszłości podstawowe zasady higieny były bardziej ograniczone w porównaniu do dzisiejszych standardów. Niemniej zarządzanie ryzykiem związanym z zakażeniami i zachowanie wysokich standardów, to kluczowe aspekty zarówno w historii, jak i współczesnej praktyce stomatologicznej. Oglądając eksponaty prezentowane podczas wystaw, można było zauważyć, jaki postęp technologiczny został dokonany, aby osiągnąć najważniejszy cel – zwiększyć bezpieczeństwo pacjenta i personelu stomatologicznego.

Przenośna wiertarka firmy Ash

FOT. RENATA CHAŁAS

50 lat temu....

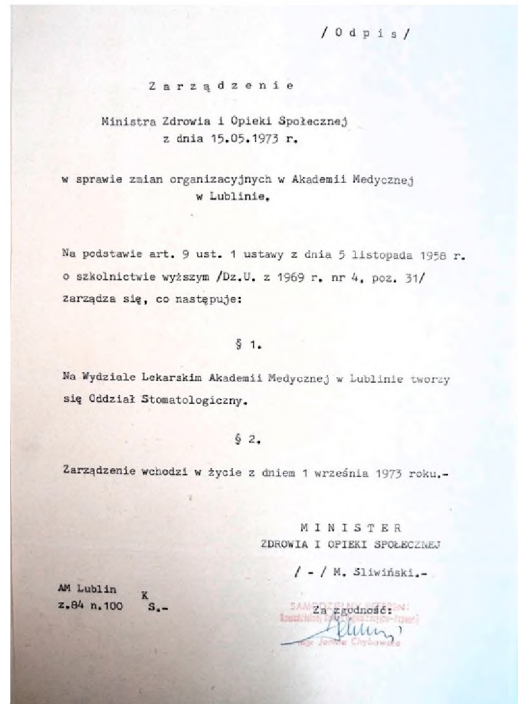
BEATA PIÓRKOWSKA-SKRABUCHA, RENATA CHAŁAS

Ponad 50 lat temu – 15 maja 1973 roku, wieloletnie starania władz Akademii Medycznej i Lubelszczyzny o utworzenie w Lublinie oddziału stomatologii i rozpoczęcie kształcenia przyszłych lekarzy stomatologów zostały uwieńczone sukcesem. Na mocy zarządzenia ówczesnego Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej, Mariana Śliwińskiego, na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Lublinie z dniem 01.09.1973 został powołany Oddział Stomatologiczny. Jednym z warunków zgody Ministerstwa na otwarcie Oddziału było zapewnienie, iż będzie on mieścić się w odpowiednim budynku. Z pomocą przyszły władze miasta Lublina, przekazując na potrzeby przyszłej stomatologii dwa połączone ze sobą budynki

przy ulicy Klinicznej (obecnie Karmelicka 7). Pierwotnym przeznaczeniem tychże obiektów była Miejska Przychodnia Specjalistyczna.

Trud organizacji kształcenia na nowo utworzonym kierunku został powierzony doc. dr hab. Grażynie Jarzęb, która objęła funkcję Prodziekana Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej ds. Oddziału Stomatologicznego (lata 1973–1974), a następnie doc. dr hab. Marii Strużak-Wysokińskiej. Już w październiku 1973 roku naukę rozpoczęło 75 studentów stomatologii. Chętnych do podjęcia studiów było znacznie więcej – na jedno miejsce przypadało 6,3 starających się, a przyjęto najlepszych.

Pierwsze lata nauczania stomatologii na lubelskiej Akademii Medycznej nie były łatwe m.in. ze względu na warunki lokalowe. W 1973 roku budynki подарowane

Zarządzenie w sprawie powołania Oddziału Stomatologicznego

ŹRÓDŁO: MATERIAŁY ARCHIWALNE UMJL

przez władze miasta były jeszcze w stanie surowym. W związku z tym do czasu ukończenia ich adaptacji zajęcia ze studentami stomatologii odbywały się w kamienicy przy ul. Lubartowskiej 58. Mieściła się tam Katedra i Klinika Stomatologiczna Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Lublinie, którą zorganizował i kierował wybitny lekarz dentysta – uważany za twórcę lubelskiej szkoły stomatologii – prof. dr hab. Józef Jarząb, a następnie doc. dr hab. Grażyna Jarząb (od 1962 roku). Warto podkreślić, iż do czasu powstania Oddziału Stomatologicznego i rozpoczęcia kształcenia studentów stomatologii w Klinice oprócz działalności leczniczej, naukowej i szkoleniowej (szkolenia podyplomowe) odbywały się również ćwiczenia ze studentami IV roku medycyny. W związku z tym brakowało zarówno sal wykładowych, jak i ćwiczeniowych. Studenci, a były to grupy 10-osobowe, mieli do dyspozycji jedną 5-fotelową salę kliniczną, a zajęcia odbywały się również w suterenie budynku. Kolejną trudnością było zorganizowanie kadry naukowej – w regionie nie było wystarczającej liczby lekarzy chcących podjąć się odpowiedzialnej misji kształcenia nowych pokoleń lekarzy stomatologów, brakowało również personelu pomocniczego. Dlatego też w pierwszych latach funkcjonowania Oddziału Stomatologicznego nauczyciele akademicki, a także personel pomocniczy wywodzili się nie tylko z Lubelszczyzny, ale również przybywali z odległych rejonów kraju.

Kolejnym krokiem w historii nauczania stomatologii na Akademii Medycznej w Lublinie było powołanie Instytutu Stomatologii – nowoczesnej bazy dydaktycznej dla studentów. Zmiany organizacyjne, na mocy zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 18 września 1974 roku, weszły w życie 1 października 1974 roku. W strukturę Instytutu włączono Kliniki Katedry Stomatologii będącej dotąd jednostką Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej.

Budynek Instytutu Stomatologii przy ul. Karmelickiej 7

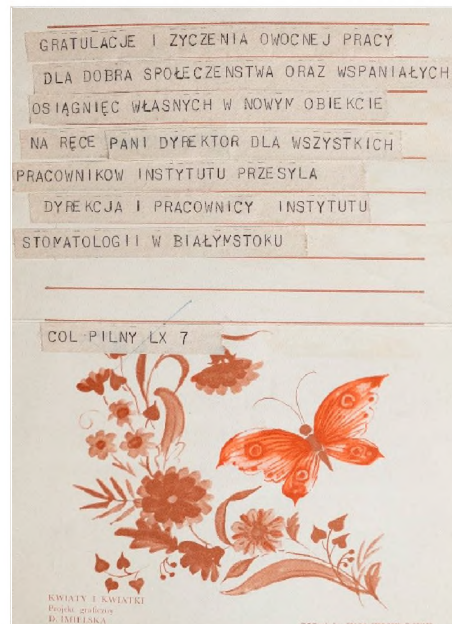
ŹRÓDŁO: MATERIAŁY ARCHIWALNE UMI

Prof. dr hab. Grażyna Jarzab podczas otwarcia Instytutu Stomatologii

Pierwszym dyrektorem Instytutu została ówczesna Prodziekan Oddziału Stomatologicznego – prof. dr hab. Grażyna Jarzab (1974–1984), a funkcję Prodziekana Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej ds. Oddziału Stomatologii objęła doc. dr hab. Maria Strużak-Wysokińska – Kierownik Zakładu Stomatologii Zachowawczej. W trzecim roku nauczania stomatologii oddano do użytku, pierwszy z dwóch, dwukondygnacyjny budynek Instytutu. Kształciło się wtedy już ponad 200 studen-

Okolicznościowy telegram z gratulacjami

ŹRÓDŁO: MATERIAŁY ARCHIWALNE UMI

ŹRÓDŁO: MATERIAŁY ARCHIWALNE UMiL

Nowocześnie wyposażona sala fantomowa w latach siedemdziesiątych XX wieku

tów (trzy roczniki). W budynku, nazywanym roboczo budynkiem „B”, znajdowała się sala wykładowa oraz nowocześnie wyposażone sale ćwiczeń: fantomowa – dedykowana dla procedur z zakresu stomatologii zachowawczej, negatoskopowa,

ŹRÓDŁO: MATERIAŁY ARCHIWALNE UMiL

Studenci V roku podczas zajęć klinicznych 50 lat temu

ortodontyczna i protetyczna. Urządzono również Pracownię Rentgenodiagnostyki Stomatologicznej pod kierunkiem dr n. med. T. Katarzyny Różyło, zamontowano tam m.in.: rentgen panoramiczny (wówczas takich aparatów w kraju było tylko kilka). W budynku znajdowała się również sala konferencyjna oraz biblioteka. Dnia 23 kwietnia 1976 roku po raz pierwszy studenci kierunku lekarsko-dentystycznego III roku zaczęli leczyć pacjentów – do użytku oddano dwie 6-stanowiskowe sale kliniczne, a pierwsza przyjęta pacjentka otrzymała kwiaty. W tym czasie trwały intensywne działania nad ukończeniem adaptacji budynku „A” – w pełni przystosowanego do leczenia pacjentów. Ostatecznie od października 1976 roku zajęcia dydaktyczne prowadzono już całkowicie w pięciokondygnacyjnym budynku Instytutu Stomatologii. Na czwartym piętrze umieszczono klinikę chirurgii szczękowej z łózkami dla chorych, trzecie piętro zostało oddane chirurgii ambulatoryjnej, drugie piętro zajęła ortodoncja, pierwsze – protetyka stomatologiczna, zaś parter budynku – stomatologia zachowawcza.

Należy podkreślić, że placówka wówczas należała do jednych z bardziej nowoczesnych w kraju. Na ponad 3 tys.m² powierzchni użytkowej znalazły się sale zabiegowe, oddział kliniki chirurgii szczękowo-twarzowej z 40 łózkami, laboratoria, sale ćwiczeń dla studentów wyposażone w nowoczesną aparaturę diagnostyczną i zabiegową. Instytut Stomatologii dysponował 56 fotelami stomatologicznymi, a nowoczesna aparatura elektromedyczna i diagnostyczna pochodziła z Czechosłowacji, RFN, NRD, Lichtensteinu, Francji oraz USA. Działalność dydaktyczną, leczniczą oraz naukową podjęły cztery Jednostki reprezentujące podstawowe dyscypliny stomatologiczne: chirurgię stomatologiczną i szczękowo-twarzową (kierownik: prof. dr hab. Grażyna Jarząb), ortodoncję (kierownik: dr n. med. Anna Komorowska), protetykę stomatologiczną (kierownik: doc. dr hab. Maria Kleinrok) i stomatologię zachowawczą (kierownik: doc. dr hab. Maria Strużak-Wysokińska). Grupa pracowników naukowo-dydaktycznych rekrutowała się z byłych asystentów, w większości uczniów prof. Józefa Jarząba, założyciela Kliniki Stomatologicznej, twórcy lubelskiej stomatologii. Oprócz kadry kierowniczej liczącej 4 samodzielnych pracowników naukowych zatrudnionych było wówczas 34 lekarzy asystentów oraz 78 osób średniego i niższego personelu. Ta stosunkowo niewielka grupa pracowników naukowych podjęła się organizacji i przede wszystkim prowadzenia dydaktyki przed- i podyplomowej w oparciu o obowiązujący program nauczania w kształceniu przyszłych lekarzy stomatologów.

Uroczystego otwarcia gmachu Instytutu Stomatologii dokonano 29 listopada 1976 roku w obecności władz Uczelni, m.in.: ówczesnego Rektora Akademii Medycznej – prof. dr hab. Bolesława Semczuka, Dyrektora Instytutu prof. dr hab. Grażyny Jarząb oraz Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej Mariana Śliwińskiego. W uroczystości wzięli udział również przedstawiciele polityczni i administracyjni województwa oraz miasta, a także społeczność akademicka.

ŹRÓDŁO: MATERIAŁY ARCHIWALNE UMIL

Władze Akademii Medycznej oraz Oddziału Stomatologicznego w 1973 roku

Pierwszy rocznik absolwentów Oddziału Stomatologii Akademii Medycznej w Lublinie liczył 72 osoby. Po uzyskaniu dyplomów w 1978 roku młodzi lekarze dentyści podejmowali pracę w ośrodkach i gabinetach stomatologicznych na terenie całego kraju, ale część z nich również znalazła zatrudnienie w Instytucie Stomatologii.

W trakcie pierwszych 10 lat funkcjonowania Instytutu wprowadzono wiele nowych metod dydaktycznych, a także unowocześniono dotychczas stosowane. Nowością było m. in.: wykorzystanie telewizji przemysłowej, wprowadzenie fantomów do ćwiczeń przedklinicznych z chirurgii stomatologicznej i stomatologii zachowawczej, zastosowanie nowej metody modelowania zębów na zajęciach przedklinicznych z protetyki stomatologicznej, wprowadzenie bloków ćwiczeniowych na temat dysfunkcji narządu żucia (nowej wówczas dziedziny stomatologii – gnatofizjologii). Pracownicy Instytutu wraz ze studentami organizowali tzw. „białe niedziele” oraz obozy naukowo-społeczne, niosąc pomoc specjalistyczną w regionach o niskiej opiece stomatologicznej, a także prowadząc badania epidemiologiczne. Instytut Stomatologii rozwijał się niezwykle dynamicznie – w 1976 roku przy Klinice Chirurgii Stomatologicznej i Szczękowo-Twarzowej powstał Krajowy Bank Lecznictwa Środków Technicznych (do jego zadań należało zaopatrywanie krajowych klinik chirurgii szczękowej w nowoczesne zestawy do osteosyntezy),

Jubileusz 10-lecia Instytutu Stomatologii

zaś 3 lata później w klinice rozpoczęto leczenie zmian patologicznych w jamie ustnej z wykorzystaniem aparatu kriogenicznego. W roku 1980 przy Zakładzie Stomatologii Zachowawczej powstała Poradnia Chorób Błony Śluzowej i Przyzębia i zaczęto stosować hydroterapię wodą mineralną nałęczowską w leczeniu paradontopatii. Poradnia Wad Wrodzonych Twarzy przy Zakładzie Ortodontcji, później Zakładzie Ortopedii Szczękowej, została powołana w 1981 roku. W tym samym roku powstał Zakład Stomatologii Wieku Rozwojowego, zaś w 1993 utworzono Zakład Periodontologii. W 1996 roku Katedra i Zakład Protetyki Stomatologicznej z Pracownią Zaburzeń Czynnościowych Narządu Żucia (pierwszą w kraju, utworzoną już w 1975 roku) został zmodernizowany i wyposażony w nowoczesną aparaturę specjalistyczną.

W pierwszym dziesięcioleciu funkcjonowania Instytutu Stomatologii wykształciło się 521 lekarzy dentystów.

Zajęcia dydaktyczne dla studentów stomatologii w gmachu Instytutu Stomatologii przy ulicy Karmelickiej 7 prowadzone były nieprzerwanie przez 45 lat – do września 2020 roku. Od roku akademickiego 2020/2021 studenci kształcą się w nowoczesnym budynku Uniwersyteckiego Centrum Stomatologii w Lublinie. Również w tym samym roku dokonały się zmiany w strukturze Wydziału Lekarsko-Dentystycznego, który tworzą obecnie tylko jednostki stomatologiczne.

Oferta kształcenia stopniowo była rozszerzana o nowe kierunki studiów związane z szeroko pojmowanym zdrowiem i rehabilitacją jamy ustnej. Począwszy od 2008 roku nauczanie prowadzone jest na kierunku techniki dentystyczne, zaś w 2015 roku został uruchomiony kierunek higiena stomatologiczna. Ważnym momentem w historii nauczania stomatologii w lubelskiej Alma Mater, a także w kwestii umiędzynarodowienia Wydziału było rozpoczęcie w 2008 roku kształcenia w języku angielskim na kierunku lekarsko-dentystycznym według programu tożsamego z programem realizowanym w języku polskim. Studia te ukończyło do tej pory ponad 500 lekarzy dentystów – absolwentów English Division, między innymi z Tajwanu, Arabii Saudyjskiej, Norwegii, Tajlandii, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Stanów Zjednoczonych. Oddział Stomatologiczny rozwijał się prężnie dzięki pracy kolejnych Prodziekanów: prof. dr hab. n. med. Grażyny Jarząb, prof. dr hab. n. med. Marii Strużak-Wysokińskiej, prof. dr hab. n. med. Krystyny Fetkowskiej-Mielnik, dr hab. n. med. Marii Hutowskiej-Łukasiewicz, prof. AM, prof. dr hab. n. med. Teresy Bachanek, prof. dr hab. n. med. Marii Mielnik-Błaszczak, prof. dr hab. n. med. Jolanty Szymańskiej, dr hab. n. med. Barbary Tymczyny-Borowicz, prof. UML. Z dniem 1 września 2020 r. funkcję Dziekana Wydziału Lekarsko-Dentystycznego sprawuje prof. dr hab. n. med. Renata Chałas.

Zmiany w strukturze organizacyjnej Oddziału następowały stopniowo. Z czterech zakładów, powołanych wraz z Instytutem Stomatologii, reprezentujących podstawowe dyscypliny stomatologiczne: chirurgię stomatologiczną i szczękowo-twarzową, ortodoncję, protetykę stomatologiczną i stomatologię zachowawczą wyodrębniane były kolejne jednostki naukowo-dydaktyczno-kliniczne. Obecnie kształcenie kierunkowe prowadzone jest w następujących Katedrach, Zakładach i Pracowniach Wydziału Lekarsko-Dentystycznego:

- Katedra i Klinika Chirurgii Szczękowo-Twarzowej (Kierownik: prof. dr hab. n. med. Tomasz Tomaszewski)
- Katedra i Zakład Chirurgii Stomatologicznej (Kierownik: prof. dr hab. n. med., dr h.c. Mansur Rahnama-Hezavah)
- Katedra i Zakład Medycyny Jamy Ustnej (Kierownik: prof. dr hab. n. med. Renata Chałas) z Pracownią Stomatologii Przedklinicznej (p.o. Kierownik: dr n. med. Jarosław Sobieszkański, prof. UML)
- Katedra i Zakład Periodontologii (Kierownik: prof. dr hab. n. med. Joanna Wysokińska-Miszczuk)
- Katedra i Zakład Stomatologii Wieku Rozwojowego (Kierownik: prof. dr hab. n. med. Maria Mielnik-Błaszczak)
- Katedra i Zakład Stomatologii Zachowawczej z Endodoncją (Kierownik: dr hab. n. med. Barbara Tymczyna-Borowicz, prof. UML)

- Katedra Stomatologii Zintegrowanej (Kierownik: prof. dr hab. n. med. Jolanta Szymańska)
- Zakład Ortopedii Szczękowej (Kierownik: dr hab. n. med. Agnieszka Lasota, prof. UML)
- Zakład Protetyki Stomatologicznej (Kierownik: dr hab. n. med. Janusz Borowicz, prof. UML)
- Zakład Rentgenodiagnostyki Stomatologicznej i Szczękowo-Twarzowej (Kierownik: prof. dr hab. n. med. Ingrid Różyło-Kalinowska) z Pracownią Stomatologii Cyfrowej (p.o. Kierownik dr n. med. Leszek Szalewski)
- Samodzielna Pracownia Zaburzeń Czynnościowych Narządu Żucia (p.o. Kierownik: dr n. med. Monika Litko-Rola)

Powołanie Oddziału Stomatologicznego na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Lublinie w 1973 roku było niewątpliwie momentem przełomowym i zaczątkiem dla rozwoju lubelskiej szkoły stomatologii. Jednakże rozwój ten nie byłby możliwy bez zaangażowania, trudu i wytrwałości wielu wspaniałych postaci lubelskiej stomatologii – dydaktyków, klinicystów, naukowców, których tu trudno wszystkich wymienić – to właśnie dzięki ich pracy mury lubelskiej Uczelni opuściło już ponad pięć tysięcy absolwentów – lekarzy stomatologów.

Na tę okoliczność w dniu 9 grudnia 2023 r. w Lublinie odbyła się sesja jubileuszowa towarzysząca obradom konferencji pt. „Określenie standardów bezpieczeństwa pacjenta w opiece stomatologicznej”. Jubileusz 50-lecia rozpoczął się w niecodzienny sposób – w podniosły nastrój licznie przybyłych uczestników muzycznie wpro-

Koncert kwartetu smyczkowego Anima wprowadzający w nastrój jubileuszu

wadził kwartet smyczkowy, a następnie zaprezentowany został pierwszy z kilku przygotowanych na tę uroczystość materiałów filmowych przedstawiający obecny Wydział Lekarsko-Dentystyczny. JM Rektor Uniwersytetu Medycznego w Lublinie prof. dr hab. n. med. Wojciech Załuska wyraził uznanie dla całej społeczności Wydziału za ogromny wkład w rozwój stomatologii, jaki dokonał się w tym okresie. Zaznaczył, że nie byłoby to możliwe bez zaangażowania, trudu i wytrwałości wielu osób. Kończąc przemówienie JM Rektor życzył dalszych tak wspaniałych sukcesów na polu dydaktycznym oraz naukowym. Następnie głos zabrała Dziekan Wydziału Lekarsko-Dentystycznego prof. dr hab. n. med. Renata Chałas, podkreślając, że ta 50-letnia historia nadal jest tworzona przez, między innymi, uczestników tej Uroczystości, i zaprosiła do obejrzenia kolejnego materiału filmowego. Wspaniała historia lubelskiej stomatologii przywołana została ze wspomnień absolwentów kierunku, a także kart kronik Jednostek wchodzących w skład ówczesnego Instytutu Stomatologii Akademii Medycznej w Lublinie.

Gratulacje z okazji Złotego Jubileuszu lubelskiej stomatologii akademickiej złożyły również przedstawicielki studentów – starościna III roku kierunku lekarsko-dentystycznego Julia Kloc oraz w imieniu studentów anglojęzycznych Sylwia Szwedo – starościna V roku. Studenci zrzeszeni w lubelskim oddziale Polskiego Towarzystwa Studentów Stomatologii przygotowali film – nauczanie kiedyś i obecnie w oczach studentów.

Podziękowania dla Władz Uczelni

FOT. MAREK GRZYCIAK

Wyrazem uznania za ogromny wkład w rozwój nauczania stomatologii było wręczenie okolicznościowych podziękowań oraz kwiatów byłym i obecnym na uroczystości władzom Uczelni: JM Rektorowi prof. dr hab. Wojciechowi Załuska, prof. dr hab. Andrzejowi Dropowi, prorektorowi prof. dr hab. Kamilowi Torres, byłym prodziekanom ds. stomatologii: prof. dr hab. Teresie Bachanek,

prof. dr hab. Marii Mielnik-Błaszczak, prof. dr hab. Jolancie Szymańskiej oraz dr hab. n. med. Barbarze Tymczynie-Borowicz, prof. UML.

Medalem Uniwersytetu Medycznego w Lublinie została odznaczona prof. dr hab. n. med. Grażyna Jarząb – wybitna postać lubelskiej stomatologii, pierwsza Prodziekan Oddziału Stomatologii oraz wieloletni Dyrektor Instytutu Stomatologii, Kierownik Katedry i Kliniki Chirurgii Stomatologicznej i Szczękowo-Twarzowej. Odznaczenie – w imieniu Jego Magnificencji Rektora UM w Lublinie prof. dr hab. n. med. Wojciecha Załuska – wręczyły Władze Wydziału: prof. dr hab. n. med. Renata Chałas – Dziekan Wydziału Lekarsko-Dentystycznego, dr n. med. Jarosław Sobieszkański, prof. UML – Prodziekan Wydziału oraz kierownik dziekanatu mgr inż. Ewa Gładysz w dniu 4 grudnia 2023 r.

Wręczenie medalu prof. dr hab. Grażynie Jarząb

FOT. EWA GLADYSZ

Nagrodzeni profesorowie wizytujący

FOT. MAREK GRZYCIAK

Podziękowania skierowano także do gości zagranicznych, aktywnie uczestniczących w życiu akademickim Wydziału Lekarsko-Dentystycznego Uniwersytetu Medycznego w Lublinie w obszarach zarówno dydaktycznych, jak i naukowych. Medale z rąk Wiceprezydenta Miasta Lublin Mariusza Banacha oraz Dziekan

Wydziału prof. dr hab. Renaty Chałas otrzymali profesorowie wizytujący Wydziału Lekarsko-Dentystycznego: prof. dr Kaan Orhan – Dziekan Wydziału Stomatologii Uniwersytetu w Ankarze (Dean of Dental Faculty, Ankara University), prof. Marin Vodanović – Prodziekan Wydziału Stomatologii Uniwersytetu w Zagrzebiu (V-ce Dean for Teaching and Students, School of Dental Medicine, University of Zagreb) oraz prof. Margherita Fontana – Dyrektor Uniwersytetu w Michigan (Director of the Global Initiatives Program in Oral and Craniofacial Health, School of Dentistry, University of Michigan, Ann Arbor).

Oprócz pięknych muzycznych niespodzianek, które uczestnicy mieli okazję wysłuchać w trakcie uroczystości, na Gości czekał słodki upominek – ogromny tort jubileuszowy przygotowany przez jedną z lubelskich cukierni, na który wspólnie zaprosili JM Rektor Uniwersytetu Medycznego w Lublinie prof. dr hab. n. med. Wojciech Załuska oraz Dziekan Wydziału Lekarsko-Dentystycznego prof. dr hab. Renata Chałas.

FOT. MAREK GRZYCIAK

Tort jubileuszowy

Ponad pięćdziesięcioletnia historia edukacji stomatologicznej, to stałe poszukiwanie nowych, lepszych, bardziej nowoczesnych i skutecznych metod w kształceniu studentów kierunku lekarsko-dentystycznego w bezpiecznym środowisku edukacyjnym, wprowadzanie innowacyjnych bezpiecznych technologii zgodnych z najwyższymi światowymi standardami. To ścieżka, którą w dydaktyce podąża Wydział Lekarsko-Dentystyczny, kontynuując dzieło pionierów nauczania stomatologii w Lublinie.

Okolicznościowe logo autorstwa Piotra Marciniaka

A co przed nami...?

INGRID RÓŻYŁO-KALINOWSKA, RENATA CHAŁAS

„Wiemy, czym jesteśmy, ale nie wiemy, czym się możemy stać”.

William Shakespeare, Hamlet

Przyszłość jest bliżej niż nam się wydaje... Jeszcze nigdy w historii ludzkości nie obserwowano tak szybkiego postępu technicznego, informatycznego, cywilizacyjnego, a wraz z nim zwiększenia ilości danych oraz ich źródeł. Jeszcze nigdy mianem jednego pokolenia nie określano osób z tak krótkiego przedziału czasu. Jest to niezwykle istotne w kształceniu studentów, którzy reprezentują zupełnie inne pokolenie niż ich nauczyciele, nawet ci najmłodszy. Zachodzące tak szybko zmiany w sposobach pozyskiwania informacji, uczenia się, komunikowania motywują kadrę akademicką do stałej modyfikacji sposobów nauczania, a uniwersytety do inwestowania w nowoczesne i bezpieczne technologie. Opisywanie przyszłości w obecnych czasach to niezwykle trudne zadanie, gdyż to co teraz wydaje się nam być przyszłością, już w niedługim czasie stanie się teraźniejszością. Nie ma jednak przyszłości bez przeszłości i teraźniejszości, i trudno sobie wyobrazić monografię wydawaną z okazji organizacji konferencji dotyczącej kształcenia bez próby spojrzenia w przyszłość.

W roku 2023 zostało opublikowane znowelizowane rozporządzenie w sprawie standardów kształcenia przygotowującego m.in. do wykonywania zawodu lekarza dentysty w celu zapewnienia jak najwyższej jakości kształcenia na kierunku lekarsko-dentystycznym w Polsce. Zmiany uwzględniają sygnalizowaną od dawna przez środowisko medyczne konieczność zwiększenia wymiaru zajęć kształtujących umiejętności praktyczne oraz zajęć w obszarze profesjonalnej komunikacji z pacjentem i jego rodziną, a także komunikowania się w zespole. Zwrócono również uwagę na potrzebę aktualizacji efektów uczenia się w kontekście dokonującego się

postępu w dyscyplinie naukowej – nauki medyczne. Zgodnie z nowym standardem wprowadzono także obowiązkowy egzamin standaryzowany OSCE na V roku jako formę weryfikacji efektów uczenia się w kategorii umiejętności osiągniętych w trakcie całego okresu studiów. Analizując te zmiany, należy podkreślić, że Wydział Lekarsko-Dentystyczny UM w Lublinie nie tylko jest już przygotowany do wdrożenia nowego standardu, ale wiele z tych zaleceń zostało w ostatnim czasie wprowadzonych m.in. egzaminy typu OSCE, jak Pre-OSCE i Mini-OSCE. Oczywiście nie zwalnia to z obowiązku dalszego rozwoju i dbałości o jakość kształcenia wpisanych w misję Wydziału. Kolejnym przykładem innowacyjności może być wprowadzenie nowoczesnych, unikatowych treści zajęć fakultatywnych pozwalających na uatrakcyjnienie oferty uczelni i zwiększenie jej konkurencyjności na rynku edukacyjnym.

W ciągu kilku ostatnich lat stomatologia zmieniła się nie do poznania. Właściwie nie ma już dziedziny stomatologii, której nie można by określić przymiotnikiem: cyfrowa. Stomatologia cyfrowa to planowanie oparte na cyfrowej dokumentacji pacjenta, w tym fotograficznej i radiologicznej, nawigacja w trakcie leczenia oraz zdigitalizowane dokumentowanie postępów i wyników leczenia. To również zwiększenie bezpieczeństwa w diagnostyce i leczeniu stomatologicznym. Także w tym przypadku Wydział Lekarsko-Dentystyczny wkracza pewnie w przyszłość, wprowadzając elementy nauczania z tego zakresu w ramach nowych programów studiów i kontynuacji kształcenia w ramach e-learningu.

Realizacja efektów uczenia się za pomocą technik kształcenia na odległość może być w znacznym stopniu w przyszłości wspomagana poprzez użycie technologii wirtualnej rzeczywistości. Student wyposażony w odpowiednie okulary – gogle VR (*virtual reality*) i oprogramowanie będzie mógł w dowolnym czasie i miejscu realizować treści programowe zawarte w danym kursie. Już teraz dostępne są wirtualne gabinety stomatologiczne, pracownie rentgenowskie, pracownie anatomiczne czy sale chirurgiczne, kolejnym krokiem będzie opracowanie w pełni wirtualnych symulatorów w innych dyscyplinach, tak aby student w bezpiecznym wirtualnym środowisku mógł kształcić swoje umiejętności praktyczne bez ograniczeń. Być może w niedalekiej przyszłości asystentem nauczyciela akademickiego stanie się

Przyszłość stomatologii oczami AI. Obraz „future of dentistry” wygenerowany przez Microsoft Copilot

robot oparty na algorytmach sztucznej inteligencji, który będzie go wspomagał, a może i zastępował, w powtarzalnych czynnościach. Zawód lekarza dentystry to współpraca w zespole, którego członkami są nie tylko inni stomatolodzy, ale także higienistka stomatologiczna, asystentka stomatologiczna, rejestratorka medyczna, technik dentystyczny, a coraz częściej także technik elektroradiolog i fizjoterapeuta. Wprowadzenie nauczania interdyscyplinarnego w celu wdrożenia studentów już od etapu szkolenia przeddyplomowego do pracy zespołowej, wskazanie zalet, ale i niedogodności takiej pracy, wypracowanie mechanizmów współpracy i komunikacji w zespole to wyzwania, przed którymi staje dzisiaj Wydział Lekarsko-Dentystyczny.

Bardzo ważnym aspektem rozwoju edukacji medycznej jest umiędzynarodowienie poprzez prowadzenie kształcenia w języku angielskim dla studentów zagranicznych oraz udział kadry międzynarodowej w tym procesie. Pierwszym nauczycielem akademickim anglojęzycznym na Wydziale Lekarsko-Dentystycznym był dr Luciano Augusto Cano Martins z Uniwersytetu Campinas w Piracicaba w Brazylii, który

Dr Luciano Augusto Cano Martins promujący Wydział podczas konferencji

FOT. MAREK GRZYCIAK

w ramach grantu Medyk NAWA był zatrudniony w Zakładzie Rentgenodiagnostyki Stomatologicznej i Szczękowo-Twarzowej UM w Lublinie. Pozyskiwanie kolejnych grantów tak, aby poszerzać grono nauczycieli akademickich o osoby, które zdobyły wykształcenie i doświadczenie zawodowe w innych krajach, wymiana poglądów,

doświadczeń, metod nauczania, ale również pokonywanie barier językowych i możliwych różnic kulturowych, to ogromna wartość dodana dla kształcenia przyszłych kadr medycznych oraz szkolenia podyplomowego czy w ramach Szkoły Doktorskiej.

Przyszłość to również inwestowanie w nowoczesne kształcenie nauczycieli akademickich, aby mogli oni podążać za dynamicznymi zmianami dokonującymi się w stomatologii. Oprócz szkolenia zawodowego należy zwracać uwagę na poszerzanie wiedzy i umiejętności w zakresie działań dydaktycznych, wprowadzanie nowych metod nauczania i sprawdzania efektów uczenia się, jak też włączanie studentów w ocenę postępów rówieśników i współprowadzenie zajęć. Nie można też zapominać o doskonaleniu kompetencji miękkich. W zawód lekarza dentystry wpisana jest konieczność ustawicznego kształcenia i doskonalenia, czyli obowiązek zdobywania wiedzy i umiejętności w oparciu o aktualne najnowsze badania naukowe.

Przyszłość to nie tylko nauczanie, to także całokształt działań związanych z pobytami studenta w murach Uczelni – to intensyfikacja działań na rzecz studentów w postaci dodatkowych warsztatów, konferencji, kursów, szkół letnich i zimowych. To również modyfikowanie procesu rekrutacji oraz promowanie Uczelni w taki sposób, aby była wybierana przez najlepszych maturzystów, to pozostawanie w kontakcie z absolwentami, którzy nawet jeśli nie zasila szeregów kadry akademickiej, to staną się ambasadorami naszej Uczelni czy też interesariuszami zewnętrznymi.

Podsumowując, już dziś wkroczyliśmy w zupełnie nową erę nauczania stomatologii na Wydziale Lekarsko-Dentystycznym Uniwersytetu Medycznego w Lublinie zgodnie z najnowszymi standardami, z pozytywną opinią Polskiej Komisji Akredytacyjnej, a w najbliższych latach możemy spodziewać się kolejnych postępów w tym zakresie. Z niecierpliwością na nie czekamy...

Wnioski

RENATA CHAŁAS, BEATA PIÓRKOWSKA-SKRABUCHA

„Określenie standardów bezpieczeństwa pacjenta w opiece stomatologicznej”

Bezpieczeństwo pacjenta w opiece medycznej oraz kompleksowej opiece stomatologicznej jest priorytetem zarówno dla systemu ochrony zdrowia, jak i całego środowiska akademickiego. Określenie standardów bezpieczeństwa pacjenta jest niezwykle istotnym elementem zapewnienia wysokiej jakości usług stomatologicznych oraz ochrony zdrowia pacjentów. Narzędziami prowadzącymi do osiągnięcia celu są edukacja przed- oraz podyplomowa lekarzy dentystów i pozostałych członków zespołu stomatologicznego, a także lekarzy, farmaceutów oraz przedstawicieli innych zawodów medycznych.

Podczas dwudniowej konferencji wybitni eksperci z kraju i zagranicy zaprezentowali różne rozwiązania przedstawione poniżej związane z rozwojem działań dydaktycznych w kształceniu przed- i podyplomowym na rzecz bezpieczeństwa pacjentów i zespołu stomatologicznego na wszystkich poziomach organizacyjnych.

Bezpieczeństwo pacjenta:

- Procedury stomatologiczne muszą być przeprowadzane zgodnie z najnowszymi wytycznymi i standardami bezpieczeństwa, opracowanymi przez krajowe oraz międzynarodowe organizacje i stowarzyszenia (PTS, WHO, ADA, FDI i in.).
- Personel medyczny powinien być cyklicznie szkolony w zakresie technik zapobiegania zakażeniom.

Edukacja i szkolenie personelu zespołu stomatologicznego oraz kadry dydaktycznej:

- Regularne szkolenia umożliwiają wykonywanie usług stomatologicznych zgodnie aktualnymi procedurami i standardami, a także ciągłe podnoszenie jakości kształcenia przed- i podyplomowego.
- Kursy z zakresu zapobiegania zakażeniom, zarządzania ryzykiem i pierwszej pomocy powinny być obowiązkowe.
- Komunikacja z pacjentem oraz wśród członków zespołu stomatologicznego, kadry dydaktycznej i studentów.
- Bezpieczeństwo pacjenta zależy również od właściwej komunikacji pomiędzy członkami zespołu leczącego.
- Komunikacja z pacjentem to nie tylko przekazywanie jasnych informacji o stanie zdrowia, ale także empatia i okazywanie zrozumienia choremu.
- Położenie nacisku na podnoszenie umiejętności komunikacyjnych wśród studentów.

Doskonalenie programu nauczania studentów:

- Dostosowywanie programu nauczania studentów do zmieniających się potrzeb rynku pracy i postępu w dziedzinie stomatologii.
- Uwzględnienie nowoczesnych metod w nauczaniu przeddyplomowym, takich jak symulacja medyczna, e-learning czy interaktywne narzędzia edukacyjne.
- Zwiększanie liczby godzin dydaktycznych w obszarze nauczania praktycznego.
- Wprowadzenie egzaminów praktycznych typu OSCE na różnych poziomach kształcenia studentów.

Infrastruktura i technologia:

- Inwestycja w nowoczesną infrastrukturę dydaktyczną i badawczą.
- Wdrażanie nowoczesnych technologii zarówno w nauczaniu jak i praktyce stomatologicznej, które wpłynęłyby również na jakość kształcenia studentów.

Badania naukowe:

- Prowadzenia badań interdyscyplinarnych oraz zwiększenie finansowania projektów badawczych.
- Promowanie współpracy między różnymi wydziałami i ośrodkami badawczymi w kraju i za granicą.

Współpraca międzynarodowa:

- Rozwijanie programów wymiany międzynarodowej, zarówno wśród studentów, jak i kadry dydaktycznej.
- Podejmowanie współpracy z wiodącymi uczelniami stomatologicznymi na całym świecie, także poprzez udział w międzynarodowych konferencjach i projektach badawczych.

Wspieranie rozwoju kariery zawodowej studentów i absolwentów:

- Tworzenie programów tutoringowych dla studentów.
- Organizowanie targów pracy i innych wydarzeń, których celem jest wspieranie absolwentów w nawiązywaniu kontaktów zawodowych.

Współpraca z lokalną społecznością oraz interesariuszami zewnętrznymi:

- Podkreślanie roli Uniwersytetu Medycznego oraz Uniwersyteckiego Centrum Stomatologii w świadczeniu usług stomatologicznych wśród lokalnej społeczności.
- Rozwijanie współpracy z lokalnymi gabinetami stomatologicznymi celem zapewnienia studentom doskonalenia nabytych już umiejętności w środowisku pozaakademickim.

Przedstawione rozwiązania i rekomendacje niewątpliwie wpływają na podniesienie standardów bezpieczeństwa pacjentów w opiece stomatologicznej, zwiększając również zaufanie chorych do usług stomatologicznych. Wskazują one także kierunek, jakim powinien dalej podążać Wydział Lekarsko-Dentystyczny, stawiając sobie za cel podnoszenie jakości edukacji i badań naukowych oraz umacnianie swojej pozycji na arenie krajowej i międzynarodowej.

Podziękowania

RENATA CHAŁAS

Rok 2023 był dla Wydziału Lekarsko-Dentystycznego Uniwersytetu Medycznego w Lublinie szczególnym rokiem. To 50 lat temu ziściły się marzenia twórców lubelskiej akademickiej stomatologii o powstaniu nowoczesnego ośrodka dla kształcenia przyszłych lekarzy stomatologów w tym rejonie Polski. Wytrwałość w dążeniu do celu, budowanie zespołu nauczycieli, tworzenie bazy dydaktycznej i rekrutacja studentów miało swój cel – otwarcie na potrzeby zdrowotne mieszkańców Lubelszczyzny. Cel ten po dzień dzisiejszy jest realizowany przez kolejne pokolenia kadry, w nowoczesnym budynku, gdzie kolejne roczniki studentów stomatologii opuszczają mury Alma Mater.

Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Dydaktyczna „Określenie standardów bezpieczeństwa pacjenta w opiece stomatologicznej” w dniach 8–9 grudnia 2023 r. oraz Jubileusz 50-lecia były wydarzeniem, które skupiło wokół siebie wiele osób, dla których przeszłość i przyszłość były na tyle ważne, aby zorganizować spotkania, sesje, warsztaty, wystawy, aby przedstawić osiągnięcia wielu pokoleń, dla których celem nadrzędnym był rozwój i jakość edukacji.

Wartości te dzisiaj nabierają szczególnego znaczenia, gdy lubelska stomatologia przyciąga najlepszych maturzystów, a lubelscy absolwenci niejednokrotnie zdają na najwyższym poziomie lekarsko-dentystyczny egzamin końcowy (LDEK).

Dla mnie i kolegium dziekańskiego kadencji 2020–2024 był to ogromny zaszczyt, że mogliśmy się podjąć tego zadania z ogromnym wsparciem JM Rektora UM w Lublinie, Prorektora ds. Kształcenia i Dydaktyki UM w Lublinie, członków Komitetu Organizacyjnego, Kierowników Jednostek WLD, Pracowników Dziekanatu, Opiekunów projektu z Centrum Wsparcia Nauki i Rozwoju UM w Lublinie, Nauczycieli i Studentów oraz Partnerów wydarzenia.

Niech przygotowana publikacja będzie okazją do wspomnień tych spotkań oraz wspaniałych pięćdziesięciu lat, zadumy i refleksji, a przede wszystkim podziwu dla naszych nauczycieli, których wielu wśród nas już nie ma, ale pamięć o nich wciąż trwa. A radość i duma, które towarzyszyły nam podczas wszystkich jubileuszowych wydarzeń będą inspiracją do dalszego rozwoju Wydziału Lekarsko-Dentystycznego w Polsce i na arenie międzynarodowej oraz organizacji kolejnych spotkań.

Dziękuję wszystkim obecnym i nieobecnym za wsparcie i motywację.

Prof. dr hab. n. med. Renata Chałas
Dziekan Wydziału Lekarsko-Dentystycznego
Uniwersytetu Medycznego w Lublinie
Kierownik Katedry i Zakładu Medycyny Jamy Ustnej UM w Lublinie

FOT. RENATA CHAŁAS

